

VAŽEN SPOR ED PRIHODNJEGA ZBORA J. S. Z.

NAD DVAJSET POROČIL IN REFERATOV BO PODANI DELEGATOM

NAČRTI ZA AGITACIJO V PRID POJA- CANJA J. S. Z. BDDO PREDLOŽENI PRIHODNJI SEJI

Pričakuje se, da pošljejo delegate vsi klubi in
mnoge organizacije Izobraževalne
akcije.

Eksekutiva JSZ. je na svoji
redni seji v petek 3. januarja raz-
pravljala o agendi ali sporedu o-
smega rednega zbora JSZ. ki bo
imel zasedanje 30. in 31. maja ter
1. junija to leto. Kje se bo zbor
vršil, odloči članstvo na referen-
dumu. Prošli zbor mu je določil
tri mesta: Detroit, Chicago in
Waukegan, izmed katerih ima iz-
birati. Kolikor je razvidno iz do-
sedanjih nasvetov, bo večina naj-
brž za Detroit.

Vprašanje J. S. Z.
Problem naše federacije je ena
stvar, kateri bo moral posvetiti
prihodnji zbor mnogo pozornosti.
Trebalo bi, da bi se bolj poglobi-
tali za nove člane. V ta namen
bo imela eksekutiva izredno sejo
enkrat koncem januarja. Po-
seben odsek, v katerem so Chas.
Pogorelec, John Olip in Anton
Garden, ji bo predložil načrte za
izvajanje sistematične agitacije,
katera naj pomnoži naše član-
stvo. F. Aleš je poudarjal, da je
sentiment naših strank med de-
lavstvom bolj ugoden kot kdaj
poprej po vojni in tudi med jugo-
slovanskim delavstvom je mnogo
boljši kakor je bil. Pred vsem
je naloga tega odseka skrbeti, da
se dobi načine za aranžiranje shod-
ov povsod kjer količ kaj mogo-
če. S to kampanjo pridemo na
zbor že pripravljeni.

Naše publikacije.
O naših publikacijah, pred-
vsem o "Proletarcu" bosta zboru
poročala Pogorelec in Zaitz.
Jos. Snay pa bo imel referat o
agitaciji za naš tisk po deželi.
Potem bo razprava.
Jubilejna agitacija za razširje-
nje "Proletarca," katere cilj je
tri tisoč celoletnih naročnin od
strani agitatorjev, je v teku. Pr-
va poročila so razveseljiva. Do
zbora bo že v polnem zamahu in
pričakuje, da bo zaznamovala
do tedaj že velike uspehe.

Slovenski domovi.
Posebna točka sporeda na ho-
dočem zboru bodo Slovenski do-
movi. V čem so uspešni, kako se
jih bi lahko bolj izrazilo v pri-
log kulturnega dela, ali so finan-
čna bremena včas prevelika, da
je treba vse energije porabiti le
za pridobivanje dohodkov, in v
koliko je pridobila naša delavska
javnost s svojimi dvoranami, je
en predmet za razpravo. Predlo-
žil ga bo poročevalec, ki ima sam
vsestranske izkušnje. Po njego-
vem referatu sledi diskuzija o do-
movih. V to poglavje pride tudi
poročilo stavbiškega fonda JSZ.
V točki "Izobraževalna akcija"
bo podan referat o pevskih in
dramskih zbiorih, o knjižnicah in
čitalnicah. Tudi diskuzija pri tej
točki bo živahna in poučna.

Naš pokret in Hrvatske ter Srbi.
Z ozirom na naše delo med hr-
vatsko-srbskim delavstvom bodo
na zboru govorili trije poročeval-
ci v hrvatsko-srbskem jeziku. —
Kdo bodo referantje, bo v tem li-
stu pravočasno sporočeno.

O stvarih, s katerimi so se že
mnogo ukvarjali prejšnji zbori,
bodo na tem obrazložena naša sta-
lišča v resolucijah, ki jih pose-
ben odsek predloži zborovalcem.

Ženstvo in agitacija.
IV našim gibanju nimamo po-
sebnih ženskih agitacijskih sku-
pin. Ženske delujejo skupno z
moškimi v skupnih klubih. Ker
vemo, da bi morala JSZ imeti
med ženstvom več zasluge, bo
VIII. redni zbor tudi temu vpra-
šanju posvetil pažnjo. Referat
poda članica, potem sledi razpra-
va.

Bodočnost stranke.
V naši prodira bolj in bolj
spoznanje, da mora taktiki odbo-
ra Ameriške delavske federacije,
kakršno zastopa v politiki, odzvo-
niti. Socialistična stranka je se-
da edina delavska politična sku-
pina, ki pride kot taka v upo-
števek, toda je šibka in razen v par
mestih ni še političen faktor. —
Vprašanje je, ali se bo delavstvo
združilo v socialistični stranki, ali
pa bo nastala federativna
stranka delavskih organizacij, h
kateri bo pridružena tudi sociali-
stična. Ali bi bilo uprnostno spre-
meniti ime, in komu na ljubo?
Tudi to bo vprašanje, o katerem
bo razpravljala prihodnji zbor.
Spored bo imel okrog dvajset
točk (poročil in referatov), o ka-
terih bo treba razpravljati in skle-
pati. Delegetje bodo imeli vse tri
dneve mnogo dela.

Pričakuje se, da pošljejo vsi
klubi in konferenec svoje zastop-
nike in sodeč po zanimanju, bo-
do na zboru številni delegetje tu-
di od podpornih in kulturnih dru-
štev, ki pripadajo Izobraževalni
akciji JSZ.

Konvencija socialistične
stranke v Michiganu
Izredna konvencija michigan-
ske soc. stranke se bo vršila 20.
januarja ob 8. zvečer v Work-
men's Circle Center, 527 Hol-
brook Ave. v Detroitu. Na dnev-
nem redu je volitev tajnika in
več drugih važnih zadev.

NOVA POVEST
V PRIHODNJI
ŠTEVILKI
PROLETARCA

PRIZADEVANJA INDIJCEV ZA NEODVISNOST

Indijski nacionalistični kongres, ki je zboroval koncem decembra in prve dneve januarja
v Lahoreju, je zahteval popolno neodvisnost od Anglije in se izrekel za taktiko, ki bo po mne-
nju večine najuspešnejša k cilju. Okrog dva tisoč delegetov je bilo prisotnih. Glavni vodi-
telj kongresa je bil Mahatma Gandhi. Na tej sliki, ki je bila vzeta 1. 1926, je on v sredi (brez
svajce). Gandhi je na proštem kongresu zastopal stališče mirne, preudarne akcije v borbi proti
Angliji za neodvisnost, medtem ko so ekstremnejši voditelji zahtevali, da Indiji takoj preneha-
jo s plačevanjem davkov in odrečejo angleškim oblastim vsako sodelovanje. Gandhi je zmagal.
Angleški državni tajnik za Indijo, Wedgwood Benn, predlaga za Indijo samoupravo in statut
dominijona, kakor je npr. Kanada. Vprašanje Indije je svetovnega pomena, ki se tiče ne le
nje nego tudi drugih dežel. Angleška delavska vlada se trudi, da dobi miren izhod, ki bo za-
dovoljil Indijcem in obenem ohranil Indijo v britski federaciji. Istočasno kot nacionalistični kon-
gres je zborovala v Madrasu liberalna stranka, ki je osvojila predlog Wedgwood Benn in se
s tem izrekla za samoupravo Indije na podlagi dominijona.

ŠTEVILO JETNIKOV V AMERIŠKIH ZA- PORIH NARAŠČA

Januarja 1929 je bilo v ame-
riških ječah 121,646 oseb, ali pri-
bližno ena na vsakih 1,000 ljudi.
V tem številu niso vključeni tisti,
ki so bili v zaporih v mestnih in
okrajnih ječah pred obravnavo.
V teku deset let je število jetni-
kov v ameriških ječah naraslo za
več kot 50 odstotkov in se še vedno
naglo množi. Ječe so prenatrpane
in v letu 1929 so se v nekaterih
dogodili upori kaznjencev, ki so
zahtevali število človeških življenj.

DRŽAVA, KI JE BREZ POKOPALIŠČA

Srečna država, ki bi ne potre-
bovala pokopališč! Zato, da je ni
na svetu. Pač eksistira država,
ki pokopališča nima, čeprav so ji
državljanji prav tako potrjeni
smrti kakor vsi drugi ljudje na
svetu. To je nova cerkvena dr-
žava v Rimu. Ima sicer svoj po-
sti in zavod, svoj telefon, svojo po-
sebno železniško postajo in vse
mogoče druge komforte za žive
ljudi, s smrtjo pa njeni ustano-
vitelji po vsaj priliki sploh niso
računali. In tako so bili nedav-
no v njeni najhujši zadregi, kako naj
pokopljejo svojo prvo mrtvaki-
no 70letno Terezijo Desantovo-
vo, ki ji je duša ušla na oni svet,
ne da bi prej pomislila, kako bo s
telesom na tem svetu. Končno so
zadevo rešili v toliko, da so po-
krajnjo pokopali v "inostran-
stvu," v nekem rimskem pokopa-
lišču na italijanskih tleh. Za bo-
doče pa so sklenili, da bodo svo-
jim državljanom vendarle osno-
vali pokopališče, da jim po smr-
ti ne bo treba kopniti po dragih
domačih tleh.

Oglašate priredbe društev in
drugih organizacij v "Proletar-
cu."

"ZMANJŠAJTE VOJ- NE MORNARICE!"

Mirovni program socialistične
internacionalne.

Komisija socialistične-delavske
internacionalne za pospeševanje
razoroževanja, ki je zborovala pr-
vi teden januarja v Hagu, je na-
slovila vladam, zastopanim na
konferenci v Londonu za omejit-
ev navalizma, spomenico, v ka-
teri jim kliče, da delavski svet
pričakuje od njih faktično
zmanjšanje vojnih flot, ne pa sa-
mo omejitve oboroževanja.

Komisija v svojem poročilu kri-
tizira merodajne faktorje in ligi
narodov radi njihove mladenosti v
prizadevanjih za svetovni mir in
zmanjšanje militarizma.

KOLIKŠNI SO VAŠI DOHODKI NA LETO

Znani ekonomski večak Stuart
Chase pravi, da ima v sedanjih
časih nad osemdeset odstotkov a-
meriških družin manj kot dva ti-
soč dolarjev letnih dohodkov.

POZABLJIV ŽUPAN

Newyorški župan Walker si je
pustil mesec po volitvah povišati
plačo iz \$25,000 na \$40,000 letno.
Povišek torej znaša petnajst ti-
soč dolarjev. Na mestne delavce,
izmed katerih eni prejemajo le
\$20 na teden, je delavski prija-
telj Walker čisto pozabil, ne pa
maje ožje politične tovarše,
katerim je tudi znižana plača za
mnoho tisoč dolarjev.

Do 50,000 bolnikov v eni bolnici tekom leta

V Cook County bolnišnici v
Chicago se je zdrazilo v proštem
letu vsega skupaj 49,841 bolni-
kov, 51,910 pa je bilo odklonje-
nih ker je zdravniška preiskava
dognala, da pomoč bolnišnice za-
nje ni bila nujna. Nad 22,000 so
jih zdravili tekom leta v kliniki
bolnišnice.

Ta bolnišnica ima opreme za
33,000 bolniških postelj, toda ni
bila lani nobenkrat do kraja na-
polnjena.

Ne pozabite, da so knjige naj-
zabavnejši prijatelj. Naročite jih
iz knjižarne "Proletarca."

V RACANJE DAVČNIH VSOT Radodarni Mellon

Andrew Mellon je zelo libera-
len minist, kadar se gre za uslu-
ge velikim korporacijam. Kon-
cem prošlega leta je vrnil Car-
negie Steel kompaniji blizu 26
milijonov dolarjev "preveč vpla-
čanega davka." Vsega skupaj je
vrnil decembra minulo leto nad
190 milijonov dolarjev davka,
ker so ga kompanije plačale "po-
motoma preveč."

ZLOBA LJUDI NIMA NOBENE PRIMERE

Kriminalno blazne bi morala
oblast spraviti v bol-
nišnice.

Mrs. Naomi Hall Brady v Seat
Pleasantu, Md., je dobila neko ju-
tro "božično darilo." Ni prišlo
po pošti, nego ga je prinesel po
naročilu neznanec 12-letni deček

Stewart Carneal. Vsa družina se
je zbrala, da vidi, kaj je v pake-
tu. Ko so odpirali poslednji po-
krov, je sledila močna eksplozija,
ki je pobila šipe v okolici, raztrga-
la Mrs. Bradyjevo na kose in
težko ranila sedem drugih. Tu-
di deček, ki je prinesel "darilo,"
je bil ranjen. Tu vidite njego-
vo sliko.

Samo človek z najnižjimi in-
stinkti je sposoben poslužiti se
take masševalne metode. Morda
je ubil osebo, katero je imel za-
namovano, morda nekoga čisto
znanega. Povzročil je mnogo ško-
de, raznesel žensko in poslal v
bolnišnico kopo drugih ljudi. —
Blazneži te vrste ne spadajo v je-
čo, kadar jih izsledijo, nego v blaz-
nico, kjer bi morali ostati v inte-
resu osebne varnosti drugih ljudi.

Knjige CANKARJEVE DRUŽBE

"Cankarjeva družba" je izdala za leto 1930 štiri knji-
ge. Ameriški naročniki jih dobe v knjižarni "Proletarca."
Pošljite naročilo takoj. Stanejo vse štiri \$1. Glejte ogla-
sa na 7. strani.

Ako še niste naročili izvod letošnjega "Ameriškega
družinskega koledarja," storite to čimprej. Priporočite ga
svojim prijateljem.

Glasovi iz našega Gibanja

NAŠ PREGLED OB SKLEPU LETA

Iz Johnstowna, Pa.

Ob koncu leta je navada, da se napravi finančne in druge preglede, da se z njimi ugotovi, koliko uspehov ali neuspehov nam je prineslo minulo leto in kaj imamo pričakovati v novem.

Delaveci smo bolj pri kraju s takimi računi; navadno jih še treba ni, če pa vendar kaj beležimo, imamo ob koncu leta samo številke — skromni dohodki jo navadno sproti popihajo po svojih pravih.

Članstvo našega kluba št. 5 pa je mnenja, da se ob koncu leta poleg računov pregleda lahko tudi druge za nas delavce važne stvari. Sklenili smo torej, da malo pogledamo nazaj v minulo leto in pregledamo, koliko smo uspeli v širjenju delavske zavestnosti, v kulturnih ozirih, sploh v vsem kar vodi k napredku.

Slovenci v Johnstownu smo skromni ljudje. Semtertja se res oglasi naš Kronikar, ali kdo drugi s kakimi poročili o našem delovanju, navadno pa smo tihi in ne raznašamo naših "vrlin" (pa tudi napak ne) po širnem svetu potom listov.

Zato je umestno, da ob koncu leta povemo javnosti, da nismo skozi leto ždeli v brlogu.

V tem okrožju je več slovenskih naselbin, ki so skoro brez izjeme vse napredne v kolikor se tiče delavske zavestnosti.

Slovenci smo v Johnstownu na prvem mestu med razredno zavestnim delavstvom — to dejstvo je dobro znano tudi tukajšnjim politikam — kajti četudi smo v primeri z drugimi narodnostmi majhni, se ob času volitev vendar precej zanimajo za nas.

Kot najbolj "rdeča" naselbina je razglašen Park Hill, kjer živi šestindvajset slovenskih družin. Pretežna večina teh je res delavsko zavestnih — to se tudi vselej pokaže ob volitvah, vendar pa bi lahko dodali še marsikaj k naši zavestnosti.

Nikakor ne zadostuje, da smo "zavestni" samo ob volitvah, kajti delati moramo tudi drugače, če hočemo, da se bo socialistična misel širila med delavskimi sloji.

V Franklin-Conemaugh imamo socialistični klub št. 5 JSZ, ki je prošlim letu pokazal precej volje za aktivnost v svoji stranki. Naše članstvo stalno narašča in zanimanje za klub je precej živahno. V minulem letu smo imeli nekaj uspešnih priredb, pri katerih je sodelovalo v programih pevsko društvo "Bled".

Nadejamo se, da bomo tudi v tem letu enako ali pa celo v še bolj prijateljskih odnosih s stariim "Bledom".

Za njegovo naklonjenost se mu toplo zahvalimo. "Bled" bo v tem letu obhajal petindvajsetletnico svojega obstoja. Spodobilo bi se, da mu priredimo "surprise party".

Okrog "Bleda" se zbira čezdalej več tu rojene naše mladine, kar je zelo razveseljivo. Dokler jim je ljuba naša pesem, se nam ni bati, da se nam prehitro odtuji.

Naš klub je prošlo leto kupil štiri delnice stavbinskega fonda JSZ, katerega cilj je, da se zgradi "Proletarec" in JSZ. lastni dom.

Na političnem polju smo delovali toliko kolikor je nam bilo pod danimi razmerami mogoče.

Članstvo je bilo aktivno tudi izven svojega kluba. Sodelovali smo pri raznih prireditvah podpornih društev in drugih organizacij.

Ko nas je meseca novembra obiskal Jos. Snoy, mu je šlo članstvo pri agitaciji za Proletarce na roko, in uspeh je bil zelo razveseljiv.

Za kulturni napredek se bomo morali v bodoče bolj potruditi. Sodelujemo tu, sodelujemo tam, pri klubu pa s tem delom zaostanemo. Gledati bomo morali na to, da bomo v bodočih prireditvah podali občinstvu kolikor mogoče izbran spored, ki bo ob enem pomagal širiti našo misel in ideje.

Amerikanci imajo navado, da delajo ob novem letu vsakovrstne resolucije (zaobljube), ki jih običajno kmalu po novem letu pozabijo. Tudi mi bi lahko napravili resolucijo, ki bi koristila klubu v agitaciji — seve, da bi se morali resolucije tudi držati! Pokažimo, da ni naš klub le politična ustanova, pač pa ustanova, kjer se goji delavska zavestnost na vseh poljih napredka.

Tudi nam delavcem so potrebne plemenitejši stvari v življenju, ne samo garati, jesti in spat, ter spet tako naprej iz dneva v dan.

Pot do teh lepših stvari v življenju pa si moramo graditi sami v svojih kulturnih ustanovah.

Naša noveletna resolucija naj bo izobraževalna delavstvo v vsem, kar mu je potrebno k blagostanju in kulturnemu napredku.

Ako se bomo tega vestno držali potem upam, da si bomo kedaj voščili res srečno in veselo novo leto! — A. P. K.

O skupni priredbi v Bridgeportu

Bridgeport, O. — Priredba, ki sta jo imela dne 28. dec. skupno klub št. 11 JSZ. in društvo št. 13 SNPJ. je imela tolikšno udeležbo kakor je v tem kraju že davno ni bilo, čeravno se delavske razmere sedaj pod ničlo.

Spored je bil izvajen razmeroma dobro. Jos. Snoy, Jr., je rešil svojo točko povoljno. Igral je na gosli "Marseljezo". Devetletni E. Sodnikar je zelo dobro deklamiral pesem "Labor" v angleščini. Margaret Snoy je prav povšečno deklamirala "Bread Line", z neprimliko, da se ji je enkrat ustavilo. Pa je treba upoštevati, da so to še malčki, od katerih se ne more pričakovati dovršenosti pri izvajanju točk na odru, katere so jim poverjene.

Igra "Sovražnik žensk" je avdijski ugaljala, kar je pričala s svojim veselim odobravanjem. — Vloge so imeli: Jos. Snoy st. vloga Milana; Josephine Sodnikar vloga Milanove žene Betke; Tony Kravanja pa je bil Gruža ali sovražnik žensk.

Naj omenim, da je Josephina Sodnikar tukaj rojena, vendar pa zelo domača na slovenskem odru in ena najboljših igralskih moči, kar se jih more dobiti pri nas. O Kravanju se mora reči, da je rešil vlogo dobro. Ni dolgo, kar je prišel iz stare domovine. Je v sorodstvu z znano Kravanjavo družino na Glencoe. Pisec želi, da jo bo v aktivnostih za napredno stvar posnemal.

Po igri se je razvila splošna in plesna zabava, ki je bila res zabava. Godba društva št. 13 SNPJ. je fino igrala, razen nje pa še s. Fr. Blatnik na harmoniko, da je bilo veselja za vse. Prebitek je precej dober. Dasi se je pripravljali odbor dobro preskrbel z rečmi, ki so potrebne za pogostitev udeležencev, je zmanjkalo vsega.

Ivana Rebol je podarila keke, in Jos. Straus, Jr., pa zajee, s katerimi smo imeli mnogo zabave. Obema hvala.

Udeleženci so prišli iz vseh krajev. Pokazalo se je, da v skupnosti se da dosti narediti. Priznanje vsem, ki so sodelovali.

Klub JSZ. bo tudi v bodoče aktiven, kolikor mogoče, na dramskem polju. Prvo prireditev bo imel enkrat v aprilu. Točen datum in spored bo objavljen pozneje.

Za igre je nastalo veliko zanimanje tudi med mladino. Ako želi kak klub ali društvo v tem okrožju dramsko predstavo, če ima na razpolago dvorano in oder, bodo igralci iz Bridgeporta radi prišli. Obrnite se za pojasnila na Jos. Snoy, RFD 2, Box 7, Bridgeport, O. Šli bi tudi v bližnje predele v Pennsylvaniji.

Člani in članice kluba št. 11, videli ste, da je vaša organizacija upoštevana in da je delavna. Agitirajte, da pridobite klub še več članov.

Prihodnja klubova seja bo v nedeljo 19. januarja. Na dnevnem redu bo mnogo važnega in kakor se čuje, bo pristopilo več novih članov. Tudi bomo ukrepali o pripravih za našo prihodnjo predstavo.

Dvignimo klub v Bridgeportu na najprivlačnejše mesto v JSZ.

Član kluba in društva št. 13 SNPJ.

"Najprijetnejša Silvestrova zabava"

Chicago, Ill. — Tone Medved mi je na seji dne 27. decembra malo pomnil: "Ponudil sem ti kete za našo Silvestrovo zabavo nekaterim, pa pravijo, da ne vedo, kje je dvorana. Težko da bodo prišli, ker se nismo imeli v njih nobene priredbe." Na Silvestrov večer je okrog 9. ure postal tudi Tone Medved velik optimist, si nataknil predpasnik in je delal do jutranje ure. Ljudje so prišli in bili so — taka je bila splošna sodb, bolj zadovoljni kot na katerikoli prejšnji Silvestrovi zabavi našega kluba. Dopadlo se jim je, da so lahko sedeli pri mizi, bili postreženi in plesali vse v eni dvorani. Razpoloženje je bilo izborn.

Varderoba v spodnji dvorani Lawndale Masonic templja je velika stvar. Sodruga Mačus in Svetlik, ki sta imela v oskrbi varderoba, sta jo napolnila z oblekami popolnoma. Pridno sta delala. In John Hochevar s svojim orkestrom je pridno igral.

Miz je bilo postavljenih mnogo. Po 10. uri so bile zasedene in treba je bilo postaviti novih. Dvorana se je napolnila in je ostala polna do konca zabave. "To ti je bila zabava," mi čul opombe na ves noveletni dan.

Matu Videgar je napravil klub, iz vsi so mu priznali, da je mojster v tem poslu. Kuhinja je vodila Mrs. Church, pomagale pa so Anna Hribar, Angeline Tich, Kristina Turpin in pri raznašanju mnogo drugih.

Točnico sta upravljala Medved in Ciril Obed, strežaji pa so bili mnogi sodrugi. Mrs. Omerza je prinesla veliko potico grafit. Seveda je šla v denar in s tem v korist klubove blagajne.

Božič, Groser, Novak in drugi so imeli v oskrbi blagajno in pobiranje vstopnic, razen teh pa je pomagala velika vrsta drugih sodrugov in sodrugin.

Vstopnice so bile po 75c.

Nakana klubovih neprijateljev, ki so se igrali na stroške dvorane SNPJ., da bi preprečili klubu št. 1 običajno Silvestrovo zabavo, se ni posrečila. Naselbini, slogi, in SNPJ. s svojim postopanjem niso koristili. Klub pa je imel v njim priredbo, ki je bila moralno in gmotno uspešnejša kakor katerakoli v zadnjih letih.

Prihodnja klubova priredba bo v nedeljo 26. januarja v dvorani ČSPS, ko vprizori angleški dramski pododsek Upton Sinclairjevo tridejanko "Mašina." Vstopnice v predprodaji se sedaj dobe.

Poročevalec.

Čemu napredna društva vaše naselbine ne oglašajo svojih priredb tudi v "Proletarcu"?

JOSEPH SNOY GRE NA AGITACIJO ZA PROLETARCA V PENNSYLVANIO

Koncem tega tedna odpotuje v Pennsylvanijo na agitacijo za Proletarca sodrug Joseph Snoy iz Bridgeporta. Ustavlja se bo najprvo v Syganu, Pa. — Klubu št. 13, JSZ. priporočamo, naj skliče za dne 10. ali 11. jan. sešatek, na katerem se bodo člani posvetovali s sodrugom Snoym o agitaciji za razširjenje "Proletarca" in drugem našem delu.

Na prošli konferenci JSZ. za zapadno Pennsylvanijo je bil z. Snoy povabljen na agitacijo v Penno. To bo v delokrogu te konference njegov prvi agitacijski obisk. Pride tudi v Strabane in potem še v druge naselbine. Sodelujte z njim, da "Proletarca" čim bolj razširimo.

O TEM IN ONEM

Collinwood, O. — Ker smo bili pri zadnjih mestnih volitvah preveč navdušeni za republikanske, demokratske in slovensko-narodne kandidate v mestno zastopstvo, so nam povišali voznino na cestnih železnih v Clevelandu. Sedaj plačamo osem centov in en cent za transfer. Tega zadnjega v Clevelandu vedno pozabijo šteti, če ga prav plačajo.

Pravijo, če bi imeli zonski sistem, bi imeli nižjo voznino. Se motijo, kajti voznina bo nižja šele ko bo mesto prevzelo polnično železnico in se odločilo za delavsko administracijo. Pa to bi bil socializem, ki ga mi ne maramo in radi tega tudi nismo izvolili socialistov v mestno zbornico. Rajše plačamo malo več, samo da ne bomo pogubljeni.

Nedavno sem čital o potovanjih in predavanjih Toneta Grdine. Tone je kakor Billy Sunday. Billy izganja hudiča, Tone pa socialista in komuniste ter vraže rdečega. Ko pa je Tone prihajal v svojo prodajalno, nad katero ima dvorano, je lahko tistikrat vselej bral sledeči napis:

"Communist will hold Bazaar on Sunday, December 8th, at this hall. Everybody welcome."

Tudi Tone Grdina.

Tone Grdina piše, da bi se moral vsakdo pod svojim dopisom podpisati s pravim imenom. Tell that to "A. S." and to "A. D." Podpis je sicer važen. Tone Podgoričan mi je rekel enkrat lansko leto, da on najprvo prečita podpis, potem šele dopis. Si pač prebrisan, Tone, zato daš podpis na vrh, da ga čitatelj najprej prečita.

Dramatično društvo "Anton Verovšek" je dalo priliko gđ. Zori Ropasovi, da priredi svoj koncert pod njegovo avspicijo v Slov. delavskem domu v nedeljo 12. januarja ob 7:30 zvečer.

Ker je umetnica morala prenehati s turo kmalu po svojem prihodu radi zdravstvenih vzrokov, je upati, da bo sedaj dosegla toliko večji uspeh. Pričakuje se velike udeležbe.

Frank Barbič.

Novi odbor kluba št. 27 J. S. Z. v Clevelandu

Cleveland, O. — V odbor kluba št. 27 JSZ. so bili za to leto izvoljeni: Tajnik-blagajnik, Karl Trinastič; organizator, Louis Zorko; zapisnikar, Fr. Jerina, August Komar; tajnik med klubom in "Zarjo," John Krebel. Nadzorni odbor: Edvard Braniš, Anton Eppich. Delegata na konferenco centralne organizacije: John Krebel in K. Trinastič.

Prejšnji klubov tajnik je bil John Krebel, ki ostane tudi v bodoče aktiven, kot je razvidno iz seznama odbora.

Klub se pridno pripravlja na vprizoritev Cankarjeve drame "Za narodov blagor," ki jo bomo videli na našem odru v nedeljo 9. februarja.

Poročevalec.

Listnica uredništva

Radi spremembe s tiskarno je moralo iz te številke več dopisov izostati, ki bodo prišli v prihodnji.

PODPORNA DRUŠTVA IN IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V.

Izobraževalna akcija JSZ. združuje v svojem delokrogu napredna podporna društva vseh jedrot in zvez. V prejšnjih člankih smo navedli, da ji pripada število najaktivnejših kulturnih društev med ameriški Slovenci, šest ženskih podpornih društev, največje društvo SNPJ., največje angleško poslujoče društvo SNPJ., prvo in največje društvo JPZS., vsa društva SNPJ. v Waukeganu in ravno tako vse napredne kulturne ustanove v Waukeganu, veliko število društev SNPJ., šest društev SSPZ., tri društva JSKJ., tri društva JPZ Sloga in nekaj časa prošlo leto je bilo v nji tudi eno društvo Zapadne Slovanske Zveze.

Na konferencah Izobraževalne akcije lahko zborujejo zastopniki vseh teh organizacij in skupno razpravljajo o stvareh, ki so vsem skupne. Te vrste zborovanja se šele razvijajo. Ko bo narod bolj spoznal, kolikšnega pomena so take okrožne organizacije, se jih bo poslužil v večji meri.

Vsa napredna podporna društva, neglede kateri jugoslovanski jednoti, zvezi ali zajednici pripadajo, naj se pridružijo Izobraževalni akciji JSZ.

Vsa, ki morejo, naj pošljejo delegate na VIII. redni zbor JSZ., ki se bo vršil 30.—31. maja in 1. junija to leto.

Organizacije, ki so bile včlanjene v Izobraževalni akciji JSZ. prošlo leto, štejejo približno 14,000 članov in članic. To je največja jugoslovanska prosvetna organizacija v Zedinjenih državah. Na polju izobraževalnega dela si je iztekla že velike zasluge. Njene naloge so velike. Potrebujemo več sodelovanja. Zanj se obrač na podporna in kulturna društva, ki ji še niso pridružena. Članarina je nizka. Vsako društvo plačuje mesečno kolikor samo določi — od 50c do \$2.50. Večinoma plačujejo dolar na mesec.

Vsa sredstva se porabijo za izdajo in nabavo knjig, ki jih Izobraževalna akcija deli med članstvo brezplačno, nadalje za izpopolnjevanje zbirke iger, za nabavljanje vlog, aranžiranje predavanj, za dobavljanje navodil in pripomočkov društvom, kadar se pripravljajo na jubilejne slavnosti in druge priredbe.

S pomočjo malih sredstev, ki jih ima na razpolago Izobraževalna akcija, izvrši veliko dela. A potrebno bi bilo, da bi ga izvršila še desetkrat več. Njen namen je, da ga poveča, in zato apelira na napredna podporna društva, da jo podpro v teh stremljenjih.

Sklenite, da se pridruži Izobraževalni akciji JSZ. tudi vaše društvo.

AKO ne moreš storiti ničesar za svojo stranko in list, obišči pogrebniha. On je vesel mrtvih ljudi.

C. S.

Vzrujenje proti suhačem v Bostonu

V Bostonu in drugje v državah Mass. in R. I. je nastalo pred tednom novo razburjenje radi drastičnih metod carinskih stražnikov proti ljudem, ki so osumljeni, da utihotaplajo alkoholne pijače. Pred dnevi so zopet z ene carinske ladje otvorili ogenj na motorno ladjo pri Newportu, R. I., ker je bila na sumu, da služi utihotapljanju žganja. Trije delavci na nji so bili ubiti. Na sliki spodaj sta dva izmed njih, pa vrhu pa je poveljnik carinske ladje in strojna puška, s katero so streljali v osumljence. V Bostonu so se proti obrežnim carinskim stražnikom valed tega čina vršile velike demonstracije.

DOPISI

Brezbriznost škoduje delavstvu

Latrobe, Pa. — Ljudi je mnogo brez dela. Nekateri delajo po par dni v tednu, srečnim pa se lahko štejejo tisti, ki delajo vsak dan, čeprav za dobiček kompanij, ker nimj itak le malo ostane. Toda ne glede kako malo, boljše kakor nič, je današnje pravilo.

Leto je šlo iz ene letnice v drugo in to pomeni čas računov. Delavci si z njimi ne mešajo glav, razen ako jih sestavljajo za kompanije. O prihrankih sedaj ni govora, in če ima kdo kaj računati, računa, koliko je dolžan, in se ukvarja s skrbmi, kako bo dolg plačal.

Vse to je "običajno" in bo tako ostalo, dokler bo delavstvo tako brezbrizno. Sistem je krivica, ali delavstvo se nič ne briga, da bi ga spremenilo sebi v prid.

Tukaj imamo klub št. 178 JSZ. Vsem se nudi prilika, da postanejo njegovi člani, da delujejo za delavske interese in izobrazbo, ali vzle vsemu pripravljanju in slabim delavskim razmeram ni napredka v klubu. Vsak ima svoje izgovore. Glavni je, saj nič ne pomaga, ko pa mi pojasnjuješ namene in delo kluba, pa se te otrese z zagotovilom, bom drugje, drugje pa se ponovi ista povest. Tega je kriva samo malomarnost in nevednost delavstva. Premalo čita. Dobro, poučno čtivo se zdi enim pregrešno, drugim dolgočasno, eni celo pravijo, da ni nič novega in tako tavamo iz dneva v dan. Za nič se ne brigamo, da grede le dnevi naprej in da začne vsako leto vsaj meseca marca trava rasti, ko pa nas več ne bo, pa lahko še to neha.

Petindvajsetletnica društva "Sloga" št. 16 S. N. P. J.

Življenje moje je zares prijetno na vse kraje: če vleče turja čez in čez, mu le ne najdem graje. Tako bo povedal Nace Hlačničan po njegovem zaslišanju pri gospodu kriminalu dne 19. januarja v So. Side Turner dvorani v Milwaukee o priliki proslavljanja petindvajsetletnice društva Sloga št. 16. SNPJ.

O, še nekaj drugega bo, prav za prav še več drugih stvari boste slišali in videli na tej slavnosti. Na primer, enodejanko "Junaki," v kateri so res junaki, ki se nikogar ne boje, kot pravi, Robota: "Se en tak strah, pa se poslovim od tega sveta." Sicer pa boste to videli omenjenega dne v So. Side Turner dvorani sami. Pomenili se bomo o našem napredku v preteklih 25 letih in o naših nalogah v prihodnje. Na programu bo dovolj resnega in smešnega. Po končanem programu se bo poskrbelo za lačne in žejne, Martinškov orkester pa bo skušal ustreči mladim in starim plesalcem.

Bratje in sestre, 19. januarja je naš dan, je dan društva Sloga št. 16 SNPJ, in sleherni član in članica naj pripomore k večjemu uspehu, tako, da ostane ta slavnost vsem v spominu.

Z letom 1930 stopamo z novo energijo v drugo četrtstoletje. Naša porast v preteklosti nam daje upanje na še večje uspehe v bodočnosti. Iz male skupine članov je nastala armada okrog tisoč članov in upamo, da v kratki bodočnosti prekorajimo to število, ako strnemo naše sile v prevladno in kooperativno delo za procvit našega društva.

Naj bo proslava petindvajsetletnice našega društva začetek večje agilnosti, večjega števila članstva in dobro obstoječe blaginje. Naj bo to začetek medsebojnega razumevanja med članstvom in med narodom v naselbini v obče. Ne pozabite torej, da je 19. januar **DAN SLOGE ŠT. 16 SNPJ.** P. Odbor.

"Laž ima kratke noge"

Odgovor na g. Vrbičevo potvarjanje resnice.

Chicago, Ill. — V zahvali sodelavcem, ki so pripomogli k uspehu jesenskega koncerta socialističnega pevskega zbora "Sava," sem omenil med drugim, "da je g. Banovec s svojim nastopom na tem koncertu dokazal, da je umetnik, ki ni dostopen intrigam."

S tem sem hotel malo opozoriti na naše ljube prijatelje pri sosedu, kateri so pred koncertom zatrjevali, da g. Banovec ne nastopi na koncertu "Save," na dan koncerta pa so se zavzeli, da ga zadržijo, da ne bi mogel pravočasno dospeti na "Savin" koncert.

Prav nič slabega nisem mislil o prireditvi v So. Chicago, niti ne o pevskega zbora "Slovan," ki je aranžiral koncert g. Banovec. — Saj je bilo vse prirejeno sporazumno. Vsaj jaz sem mislil tako. Bil bi še pod tem vtisom, da ni prišel s takimi "natančnimi" opisi g. Vrbič, tajnik "Slovana." V svojem dopisu zaviha, namiguje in laže. Pravi: "Prvo je bilo govorenje, da se aranžira za koncert g. Banovec v Hrvaškem domu v South Chicago. Ker so pa zahtevali \$100 za dvorano, smo vprašali še za dvorano v Calumet Park Field Museum, kjer nam je bila dana na razpolago za stonj dne 1. decembra.

"Kakor hitro je zato izvedel pokret, so nam zabili, da se omenjeni koncert ne sme vršiti na isti dan, ker pride v konflikt s koncertom "Save." Namesto, da bi bili hvaležni, so se hudovali. Pa ja niso pričakovali, da bo prišel g. Banovec od bogve kje slirom Združenih držav v Chicago izključno zato na tisti dan, da bo pripomogel "Savi" in jim več pesmi prav lepo gratis zapel."

Ker sem bil navzoč pri vseh dogovorih z zastopniki "Slovana," kateri so bili glavni funkcionarji v aranžirani za Banovec koncert, naj Vrbič, ki ni bil prisoten, resnici na ljubo povem, da se je tem zastopnikom takoj pri prvem dogovoru povedalo, da g. Banovec sodeluje 1. decembra na koncertu "Save," in da smo na drugem posvetovanju, ki se je vrši-

le pri g. Fr. Košiču, napravili dogovor, da se koncert v So. Chicago prične ob 2. Vzorok temu sklepu je bil, da se spored pravočasno konča in bi g. Banovec še utegnil dospeti na koncert "Save," kjer je imel sodelovati v drugem delu programa.

Trditve Vrbiča, da bi kdo od "pokreta" zahteval, da se Banovec koncert ne sme vršiti isti dan, je izmišljotina in podtika, katera mu ne dela nikake časti.

Ker je zbor "Slovan" prevzel vse priprave za aranžiranje koncerta, je bilo pač tudi oglašanje njegova naloga. Nedvomno so mu listi priobčali vsa sporočila in dopise o koncertu, in ravno tako gotovo je, da so mu uredniki pri oglašanju tudi pomagali. Ako pa sam z naznanili ni bil dovolj žuren, da bi jih pošiljal listom, je to pač le njegova krivda, ne pa kakšnega urednika pri tem ali onem listu.

Nikjer ni bilo omenjano, da "Sava" v svojih naznanilih o koncertu ne sme oglašati Banovecovega sodelovanja. V dopisih v "Proletarec" je bilo vedno naglašano, da pride g. Banovec na koncert "Save" po svojem koncertu v So. Chicago. "Proletarec," ki je list pokreta, pač poštenega pokreta, je oglašal Banovec koncert v So. Chicago v noticah in dopisih, ne da bi čakal kakšnega obvestila od strani onih, ki so koncert aranžirali.

G. Vrbič natančuje, kakor da je "pokret" delal vtis, da koncerta v So. Chicago ne bo, kajti Banovec bo pel na koncertu "Save." Resnici se ne bo izvil. Laž ima kratke noge. Neresničnost Vrbičevih trditve dokazuje sledenica notic, priobčena v "Proletarec" na razvidnem mestu na 4. strani v izdaji z dne 28. novembra: "Banovec koncert v So. Chicago."

V nedeljo 1. decembra bo imel Svetozar Banovec pod avspicij pevskega zbora "Slovan" koncert v Calumet Park Field House, 28th St. and Lake Michigan. — Spored koncerta obsega 17 točk. Prične se točno ob 2. popoldne. Na glasovir ga bo spremljal g. F. Kubina. Navedite si vstopnice naprej ker se jih pri vratih ne bo oddajalo. Dobite jih pri članin pevskega zbora "Slovan" ali pa v trgovini rojaka Josipa Kuhelja, 9523 Ewing Ave.

Rojaki v South Chicago, na Pullmanu in drugje v Chicago, posetite ta koncert v obilnem številu in ne pozabite, da si morate preskrbeti vstopnice vnaprej. S tega koncerta odide g. Banovec na koncert "Save" v dvorano SNPJ, kjer zapoje nekaj pesmi in v zboru. — P. O.

Črki P. O. sta kratice za klubov publikistični odsek, ki je tudi publikistični odsek "Save." Ključ je torej oglašal Banovec koncert v So. Chicago pošteno z namenom, da mu pripomore do uspeha. Številka "Proletarec," v kateri je bila omenjena notica, je bila poslana vsem Slovincem v Chicago, od katerih smo mogli dobiti naslove. Storili smo vse, kakor več, kakor pa tisti, ki niti slijo, da smejo izrabljati ime "Slovana" za trošenje svojih laži.

G. Vrbič se pritožuje nad "Prosveto," da je begala ljudi, ki so potem prihajali k njim trumoma, s Prosveto v rokah, vprašujoč, "kaj pri nas ne bo koncerta?" Rekel sem že, da naj bi se g. Vrbič rajše potrudil ter pošiljal dopise o koncertu v "Prosveto," kakor jih mora vsakdo, ki hoče, da obvesti javnost o tvoj ali oni prireditvi.

Dalje omenja, da je moral po končanem programu odpeljati g. Banovec na "Savin" koncert njihov somišljenik in da smo mu za uslugu računali vstopnino. Eden od pokreta pa je prišel na koncert v So. Chicago brez vstopnice in je edini, ki je prišel notri zastonj, piše g. Vrbič. Po Banovec sta prišla dva naša člana. Oba sta plačala vstopnino. Vstopnici je vzel John Rak od J. Tisole. Prav nič lepo ni za funkcionarje prosvetnih organizacij, ako komu nekaj podtikajo, kar ni storil.

Rekel sem že, da smo bili pripravljeni sodelovati za uspeh Banovecovega koncerta, in smo sodelovali. Ko so nas vprašali, da preskrbimo pianista za koncert, smo na željo g. Banovec dobili Fr. Kubino, ki živi na So. Lawndale Ave. blizu 23. česte. Takoj po sporočilu sem šel h Kubinu ter mu sporočil željo. Dejal je, da mu bo akoro nemogoče ugoditi, ker ima isti dan zvečer koncert

njegov zbor. Ker je bil čas zelo kratek, je g. Kubina sprejel ponudbo pod pogojem, da ga odpeljemo na koncert pravočasno in nazaj za njegov koncert. Na dan koncerta smo mu dobili taksi in ga odpeljali v So. Chicago, račun za taksi pa smo plačali mi.

Za nazaj sta Kubinova spremljevalca skušala dobiti taksi, in objubil ga je dobiti tudi mrs. Zihlerle, medtem pa je dobila g. Oglerja, da jih je odpeljal v dvorano SNPJ, in Kubino na njegov dom. Vrbič pravi, da je moral dotični, ki je nam napravil to uslugu (pripeljal peveca) plačati vstopnino, ker je čakal, da odvede g. Banovec nazaj v So. Chicago. Pojasnilo z druge strani pa je sledeče: John Rak mu je naročil, da ne rabi plačati vstopnine. Blaž Novak, ki je imel v oskrbi pobiranje vstopnic na "Savinem" koncertu, pravi, da je pustil tistega, ki mi je rekel, da je pripeljal Banovec, v dvorano brez vstopnice.

G. Vrbičev dopis ne more skriti dejstva, da je bila njih želja škodovati "Savi," kar se jim seveda ni posrečilo. V ostalem sem tu dokazal, da so trditve, ki jih navaja v dopisu, zlagane.

Prav veseli nas, da je koncert g. Banovec v So. Chicago uspel, veseli nas zato, ker smo k uspehu mnogo pripomogli. Na oni strani so agitirali na vso moč, da bi odvrgli ljudi proč od tukaj, kajti drugače gotovo ne bi bili, kakor niso, ko sta bila tu Tone Subelj in ga. Lovsetova, dasi bi obema tak uspeh v So. Chicago od sreča privoščili. Ni bilo "Savinem" koncerta, pa nista imela te sreče.

Toliko v pojasnilo onim, ki morda niso bili na jasnem o Vrbičevih trditvah.

Frank Alesh.

Andrej Podlesnik umrl

Arma, Kans. — Zopet smo izgubili enega naših sodrugov, ki ga bomo zelo pogrešali.

Dne 1. januarja je umrl po več mesečni bolezni sodrug Andrej Podlesnik iz Jacksonville. Rojen je bil 30. nov. 1876 v vasi Sadece, občina St. Rupert na Dolenjskem. V Ameriki je bival okrog 25 let. Tukaj zapušča ženo in štiri otroke; najmlajši je 12 let star. (Pogreb je bil 3. januarja po civilnem obredu na Highland pokopališče v Pittsburgu.)

Pokojnik je bil zvest član kluba št. 21 JSZ, v Armi. Bil je tudi vester naročnik "Proletarca" ter vedno aktiven v delavskem gibanju. Bil je tudi član društva št. 281 SNPJ.

Bodi mu časten spomin. Družini naše sožalje.

A. Šular.

ALI RADITE PERJE ZA BLAZINE?

Pišite po vzorce katere vas zanimajo pošljite ZAŠTUNJ. Imamo tudi izgotovljene blazine. Za popolno zadovoljstvo jamčimo.

ALBERT STETZ FEATHER CO. 136 Passaic St., Passaic, N. J.

MLADENIČI - MOŽJE! Obleka po vaši meri

MI vam izdelamo obleko ali suknjo, da vam bo pristojala kakor rokavica na roki.

CISTA VOLNA SAMO \$25.00

Naročite si obleko ali suknjo pri nas.

Delo jamčeno

John Mocnik

6517 St. Clair Avenue CLEVELAND, OHIO

POŠILJITE DENAR

MILLARD STATE BANK 3643-3645 W. 26th St., at Millard Avenue, Chicago, Ill.

pošilja denar v Jugoslavijo brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolarjih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na poštne uradu v 3. do 5. dneh, in to brez odbitka. Mi smo potrošili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslušajte se, ga in nikoli več ne boste na drugi način pošiljali svojega denarja v stari kraj. Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cen bodisi katerekoli druge banke. Za pošiljanje večjih vsot vprašajte za naše posebne cene.

URADNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 5. zvečer; v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne; v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Zabava milwauškega kluba in predavanje

Milwaukee, Wis. — Klub št. 37 JSZ, priredi domačo zabavo v nedeljo 12. januarja ob 7. zvečer v Tamšetovi dvorani na 3rd in National Ave. (poleg S. S. Turn Hall), na kateri bo naš gost tudi Charles Pogorelec, tajnik JSZ, ki nam bo v kratkem vzpodbudnem govoru pojasnil, kako moramo delati, da bomo uspešnejši v agitaciji za klub, JSZ, in stranko.

Rojaki tu in v West Allisu, pridite na to priredbo z družinami. Manifestirajmo naše skupno delo s skupnostjo. Na svidenje v nedeljo zvečer!

Odbor.

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanovljajte nova društva.

Deset članov (ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

"The Milwaukee Leader"

Največji ameriški socialistični dnevnik. Naročnina: \$6 na leto, \$3 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

FRANK MIVŠEK

Coal, Coke and Wood.—Gravel. WAUKEGAN, ILL. Phone 2726

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR, lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Tel. 5524

Gospodinj, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO

kavarna MERKUR

3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHNJA IN POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Tel. Canal 4340

SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.

Sveže cvetlice za ples, svadbe, pogrebe itd.

Če hočete dobre, trpežne harmonike, se obrnite

name

Isdelujem jih lično z vsakovrstnimi okraski iz celuloide.

Pišite po cenik.

John Mikuš

6607 Edna Ave., CLEVELAND, O.

Victor Navinshek

331 Greeve Street, CONEMAUGH, PA.

Trgovina društvenih potrebščin kot regalji, prekomarni, snakov, kap, uniform, itd.

Svilene zastave, slovenske, hrvatske in ameriške.

Zaloga godbenih instrumentov ter finih

COLUMBIA GRAFONOL

od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvaških rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

Office hours at 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily

At Hlavaty's Drug Store

1858 WEST 22ND ST.

4:30 — 6:00 P. M. Daily

Except Wed. and Sunday only by appointments.

Residence Tel. — Crawford 8440

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK

vogal Crawford and Ogden Ave.

(Ogden Bank Bldg.)

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredo od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

Tel. Crawford 2893.

Tel. na domu Rockwell 2816.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmernne. Potrebna točna.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Herminie 2221

"NEW LEADER"

angleški socialistični tednik

Izhaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najboljše urejanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnino zanj sprejema "Proletarec".

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475 JOHNSTOWN, Pa.

DR. OTIS M. WALTER

ZDRAVNIK I KIRURG

4002 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

V uradu od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

V FRANCES WILLARD

BOLNIŠNICI

od 9. do 10. popoldan ob torkih, četrtkih in sobotah.

Victor Navinshek

331 Greeve Street, CONEMAUGH, PA.

Trgovina društvenih potrebščin kot regalji, prekomarni, snakov, kap, uniform, itd.

Svilene zastave, slovenske, hrvatske in ameriške.

Zaloga godbenih instrumentov ter finih

COLUMBIA GRAFONOL

od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvaških rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

POTOM BRZOJAVA!

WAUKEGAN, ILL.

V NEDELJO 12. JANUARJA OB 3. POPOLDNE V SLOVENSKEM NAR. DOMU

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado, za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje, do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906

Editor Frank Zalta
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864.

Londonska konferenca

Zastopniki petih pomorskih velesil, izmed katerih sta močni na morju v resnici samo dve, se te dni zbirajo v Londonu na povabilo angleške delavske vlade, da sklepajo in tudi kaj sklenejo za omejitve navalizma.

Voine se ne izplačajo, razen tistim posameznikom, ki imajo največ milijonov. Deželam kot takim škodujejo, pa naj "zmagajo" ali pa "izgube". Le majhen sloj ima koristi od morij na debelo. Le majhen sloj tajno podpihuje na vojne. Kar je drugih agitatorjev za militarizem, so ali kupljeni ali pa zapeljani. Preiskava v ameriškem senatu (zadeva Shearer) je to znova dokazala. Z njo so prenehali, ko je prišel sem MacDonald, da ne bi razkazovali pred njim umazanega perila, nato so nanjo pozabili, kakor je bilo pričakovati.

MacDonald in z njim vsi ministri angleške delavske vlade imajo najboljša namene in voljo, da privedejo konferenco za omejitve navalizma k uspešnemu zaključku. Žal, da ne stoji na čelu drugih vlad moške enakih nazorov in prepričanja. Ameriški kapitalizem ni načelno za zmanjšanje vojnih flot, pač pa je za zmanjšanje angleške in vseh drugih vojnih mornaric, razen svoje. Pripravljen jo je zmanjšati relativno — to je, "naša naj bo prva", potem pa druga za drugo.

Diplomatje v Londonu še niso ljudje, ki bodo res napravili odločilne korake v družbo, v kateri bo vojna obojena svojemu koncu. Zborovali bodo v duhu militaristične psihologije, toda vendar v zavesti, da je vojni usojen — konec.

Nobena stvar, tradicionalno ukoreninjena, se ne more izdreti na mah. Mednarodno delavstvo izdaja zlo vojne od kar se je pojavilo. In mednarodno delavstvo je tisti faktor, ki jo bo docela odpravilo — a šele tedaj, ko odpravi vzroke, radi katerih nastajajo vojne. Odpraviti jih bo mogoče le v socialistični uredbi.

Po novem letu

Prazniki "so za nami". V marekaski kleti se je praznina v sodečih jako povečala. Pišejo, da se na Silvestrovo in na novoletni dan v tej deželi ni še nobenkrat po prohibiciji toliko pilo kakor zadnjič. Iz tega sa lahko sklepa, da so ljudje pili zato toliko več, ker imamo "prosperitet", ali pa morda zato, ker jo nimamo. Ali pa zato, ker se prohibicija noče razvijati po željah suhačev.

Vsak dan ni praznik, pravi pregovor. Človek si je dneve uredil tako, da niso vsi preveč enolični. Na ene je trezen, na druge se posti, in dela, na tretje počiva, par dni v letu pa ima "pojedine" in "pijančuje".

Potem sledi maček, treba je na delo, in zopet je hudo kakor poprej. Nič sprememb v teku leta, voščila nič ne izdajo, vse lepe slike z željami v verzih so le ponavljanje. Le malokdo je deležen dividend, ki jih dele kompanije po zaključku leta. Veliko več je takih, ki niti plače ne dobivajo, ker so ob delo.

Uredba kakršna je, ni po našem okusu. Tudi pravičnina ni, niti ne bazira na družini, kakor trdijo naši prijatelji pri inkorporirani svobodi, nego na profitu, na izkoriščanju, korupciji, militarizmu, ropih in še mnogih takih nelepih stvarih. Mi pa hočemo uredbo, v kateri bo družina imela garancije za delo in s tem za zaslužke, da bo rešena skrb za preživljanje. Pod kapitalizmom je smoter profit v prid tistih, ki se kopljejo v milijonih. Pod socializmom bo smoter sodelovanje družbe v prid celote. Novega leta, ki to spremembo prinese, sicer še ni bilo, toda pride. Razvoj ga prinaša.

Skrajševanje distanc

Par dni pred koncem leta je preletel Fokkerjev aeroplan za osebni promet razdaljo nad 300 milj med Chicago in Clevelandom v eni uri in 37 minutah. Brzovlak vzame okrog osem ur. V teku nekaj let bodo potovanja, ki vzamejo sedaj dneve, vzela le nekaj ur. Ograje in na zemljevidih začitane meje izgubljajo svoj pomen.

Mir kočam - boj palačam

Dva nemika revolucionarja, pisatelj Georg
Buechner in dr. Ludvig Weidig.

Piše Veno Venomer, Ljubljana

(Konec.)

Takrat pa je spet prišlo do izdaje. Isti Kuhl jih je izdal. In tako so zgrabili kot prvega Buechnerjevega tovariša študenta Minnigerodeja 1. avgusta 1834. Zaplenili so pri njem letake. Potem so aretirali tudi ostale, med njimi Weidiga. Buechner pa je ves razvnet pisal svojo dramo "Dantonova smrt." Drama sama nam najbolje kaže tedanje duševno stanje Buechnerja. Dogodki francoske revolucije naj bodo prispodoba njegovega časa in ilustracija njegovega prepričanja. Pisal je, skrivaje rokopis za velike knjige v očetovi pisarni. Pisal je. Goče. Tu je, narod. Velik sin, narod! Vidi, kako naskočijo, zmagujejo, Danton, Danton... pade, Robespierre vrisa v zmagoslavju. Če je Buechner dvignil glavo iznad rokopisa, je zagledal na ulici pod oknom policaja, kako straži. Če je zapustil hiše, mu je sledil žandar na vsakem koraku. Z vseh strani so prihajala poročila o aretacijah. 24. februarja 1835 je bilo delo končano. Buechner je zapisal na prvo stran: "Dantonova smrt. Drama," ter jo poslal kritiku Gutzkowu v Frankfurt.

Potem je zbežal. 9. marca je prekoratil pri Weissenbergu francosko mejo.

Celica šte. 32.

V Darmstadtu je sedel že mesec 22. aprila 1835 aretirani župnik Weidig. Preiskovalni sodnik je bil dvorni sodni svetnik Georgi. Med tema dvema se je bil silen boj. Georgi je zahteval od Weidiga, da mu izda vse tajnosti. Weidig je vsak odgovor odklanjal: "Začno ga počasi mučiti. Vzeli so mu knjige. Vzeli so mu toplo hrano. Položili so mu od časa do časa verige na noge. Dolga zasliševanja. Weidig in roke. 27. oktobra 1835 si je s stekleno dig zbolil. Vročica. Položijo mu verige na nočepino razrezal noge ter s krvjo zapisal na hišni red, ki je visel v celici, da zahteva drugo preiskovalno komisijo. 9. novembra je to prošnjo ponovil. Odbito. S krvjo je zapisal svojo prošnjo na svojo roko.

"Če umrem, bodo vsaj na mojem truplu brali," je dejal Weidig Georgiju. Georgi je zahteval odgovore na svoja vprašanja. Weidig je ponavljal venomer: "Vztrajam pri svoji s krvjo napisani zahtevi." Ni se omajal. Telesno pa je slabel.

Decembra so se že pokazali znaki blaznosti. Podnevi je imel strašne sanje, glava ga je silno bolela. Zdravnik je dejal, da simulira. Georgi je grozil, da ga bo prikolal na žid. Weidig veruje, da je njegova smrt blizu. 8. marca 1836 je kričal iz ječe: "Moji protokoli so ponarejeni, ubili me bodo." Georgi je ukazal, prikovati Weidiga na žid. Ob najmanjšem upor naj uporabijo bikovko. Stal je prikovan na žid. Poletje. Sodišče počiva. Razprave ni. Weidig se počuti živ pokopan. Umira, gine.

Dobival je blazne napade. Divjal je. Dne 23. februarja 1837, zjutraj ob pol 8. uri je vstopil v celico k Weidigu stražnik, ječar. Tla so bila pokrita s krvjo. Weidig je ležal s sklenjenimi rokami v postelji. Plaval je v krvi. Na zapetjih in na razgaljenih nogah pod gležnjem je bilo videti velike, zevajoče rane. Poleg postelje je ležala razbita steklenica. Weidig je bil še živ. Pustili so ga dve uri ležati, ne da bi mu dali obvezo. Šele krog 11. ure je prišel zdravnik s sodniškim osebjem. Weidig je ležal na desni telesni strani. Na vratu je bila globoka rana; prerezan je bil ves sapnik. Weidig je umrl. Umrl. Na steni celice je bilo s krvjo zapisano:

"Ker mi...
sovražnik odreka
vsak zagovor...
sem izbral...
strastno smrt...
prosto... voljno..."

Do danes je ostalo neznano, kdo je Weidigu prerezal vrat.

Slutnje.

Georg Buechner je pisal svoji zaročenki Minni Jaegle:

Zurich, 27. januarja 1837.

Moji dragi otrok, Ti si vsa v nežni skrbi in skoro mi zbolila od strahu; mislim celo, da mi umreš — ampak jaz nimam nobenega veselja do smrti... Danes mi je nekoliko dobro, še od večeraj uživam, sonce je bilo veliko in toplo na popolnoma jasnem nebu... Pridel kmalu? Z mladostno prelestnostjo je konec, osivim še, moram se kaj kmalu okrepiti ob Tvoji notranji sreči in Tvoji prostodušnosti in Tvoji dragi takomiselnosti in ob vseh tvojih malopridnih lastnostih, malopridno dekle moje. Adio piccola mi!

Georg Buechner je klical svojega dekleta, da bi mu bila v oporo. Bil je strt kakor njegov junak — Danton.

Plamen ugasne.

George Buechner je zbolel. Od 2. februarja 1837 je ležal v hudi vročici z Zurichu. Vzela ga je k sebi gospa dr. Wilhelm Schulza; ki ga je z močnim skrbno negovala. Kako je umiral Buechner, je zapisala v svoj dnevnik. Ob smrtni postelji je bila tudi Buechnerjeva nevesta Minna Jaegle. Iz dnevnika soproge Schulza:

19. februar. Bila je nedelja. Nebo je bilo sinje in sonce je sijalo. Otroke smo poslali proč in bilo je tiho v hiši in tiho na cesti. Zvonovi so zvonili. Minna in jaz sva sedeli sami v moji sobi. Vedeli sva, da leži nekaj korakov od našu človek, ki umira, in kakšen človek! Vidiš, sva se v božjo voljo, zakaj kar more storiti človek, da bi rešil drugega človeka, smo storili. Spominjam se malo tako svecanih ur, kot je bila ta ura. Svet pokoj se je razlival preko naju. Brali sva nekatera pisma, govorili sva o njem, dokler ni vstopil Wilhelm poklicat Minno, da bi izkazala drage-mu zadnjo uslugo. Bila je mirna, a potem je glasno bruhal iz nje bolest. Vzela sem jo v svoje roke

STOTISOČE BUŠLJEV ŽITA ZGORELO

Požar, ki se je dogdil v žitnem elevatorju (skladišču) Albert Schwill kompanije na 104. cesti in ulici C v Chicagu 30. decembra, je uničil stotisoče bušljev pšenice. Skladišče je imelo sedem nadstropij. Škoda znaša nad milijon dolarjev. Sedem kompanij gasilcev se je trudilo ustaviti požar. Par delavcev in dva gasilca so bili poškodovani ali obžigani, en delavec smrtno nevarno.

Dvajset let po tivolski konferenci

Iz dosedaj priobčenih člankov o tivolski konferenci l. 1909 so čitatelji lahko razvideli, da je bila socialna demokracija prva, ki je izdelala praktičen program za združenje Jugoslovancev, in da je bila slovenska socialistična stranka prva, ki si je dala za ob svoj ustanovitvi ime "jugoslovanska". Program, kakor ga je zamislila tivolska konferenca pred dvemi desetletji, je le deloma izveden. Predvideva združenje vseh Jugoslovancev (tudi Bolgarov, katere oficijelni "Jugoslovani" odbijajo) na bazi federativne, demokratične, socialno pravične ljudovlade. In socialistično delavstvo je edino, ki stremi zgraditi tako kooperativno državo na Balkanu. Slednji članek "Dvajset let po tivolski konferenci" ponastiskujemo po "Delavski politiki" z dne 30. novembra 1929.

Delavstvo in meščanstvo.

Nihče ne more tajiti, da se je izmed vseh političnih strank socialno-demokratična stranka prva zavedla historičnega pomena jugoslovanskega vprašanja, in si eene samo, da je ta stranka prva sprejela označbo jugoslovanska v svoje ime.

Jugoslovanska socialna demokracija je na konferenci leta 1909 kot prva postavila temeljno programatično zahtevo politično in kulturno zedinjenje vseh južnih Slovanov.

Temu programu je ostala JSDS in tudi nje naslednica Socialistična stranka Jugoslavije zvesta do zadnjega, dokler ji je sploh bilo mogoče javno in organizirano politično delovanje.

Jugoslovanska konferenca je konstatirala, da jugoslovansko ni prazen fantom, temveč historična nujnost.

Habsburška monarhija je bila leta 1909, torej v času, ko je anektirala Bosno in Hercegovino, čeprav razjedana po narodnostnih sporih, politična velesila, na videz ustvarjena, kakor bi imela trajati večno. Mala Srbija pa je leta 1909 sezala samo do Vranja. Onkraj Vranja se je pričlenila že oblast sultana. Ideje tivolske konference pa so bile ideje bododnosti in vsaka mednarodna konfederacija, ki je sledila tej konferenci, jih je približevala uresničitvi.

Slovenska ljudska stranka se je leta 1909 norčevala iz tivolske konference, ter se je takrat ogrevala v svojem "Slovenecu" za nekak avstro-ogrsko-jugoslovanski trilateralizem.

V zadnjih letih vojne pa je SLS obrnila svoj plašč in je že znotraj postala najbolj "jugoslovanska" stranka. Vse svoje ustanove je tudi prekrstila v "jugoslovanske".

"Jugoslovansko" SLS je dobilo pravi izraz v majske deklaracije.

in jokala z njo vred.

Buechner je umrl. Dva dni pred Weidigovo žalostno smrtjo so pokopali Buechnerja na griču nad Zurichom. Njegov samotni grob krasi kamen, ki so vanj vklesani verzi revol. pesnika Herwegha.

Odmev po pol stoletja.

Ko je Robert Blum napisal knjigo o Weidigovi smrti, je napisal veliki nemški socialist Wilhelm Liebknecht za predgovor:

Toda, kakor v življenju posameznika, tako se tudi v življenju narodov pojavljajo tragični, večsah pa tudi komični momenti.

Udeleženci tivolske konference niso mogli pričakovati, da bodo njih ideje vsaj formalno ustvarjene še preden bo minilo deset let.

Še manj so mogli pričakovati, da se bo, preden bo poteklo dvajset let, v obrambo istih idej, ki jih je socialna demokracija prva formulirala in jim dala političnega izraza, smatralo za potrebno, razveljavljati ustavo, ukiniti splošno in enako volilno pravico, ukiniti vse državljanske pravice, društveno svobodo, svobodo besede, da se bo smatralo za potrebno v zaščito teh idej izdati posebne zakone in ustanovljati posebna državna sodišča.

Tako je prišlo, da molče, tiho in vsak zase praznujemo dvajsetletnico tivolske resolucije.

Ideje tivolske resolucije pa so pravilne kljub vsem slabim izkušnjam še danes in ni sile, ki bi mogla ustaviti historični razvoj, na katerega je jasno pokazala tivolska resolucija.

VILJEMU JE TRAJALA VOJNA ŠE PREMALO ČASA.

Bivši nemški cesar je dovolil zastopniku nekega angleškega lista pogovor, ki izdaja vso njegovo omejenost in popolno nepoznanje sveta in njegovih stremeljenj. Ko ga je novinar vprašal, zakaj je Nemčija izgubila vojno, je Viljem odgovoril, da ni nemško ljudstvo zaupalo slepo v Boga. Uprlo se je, da bi se postavilo v bran za svojo vero. Bilo je potrebno, da bi vztrajalo do zadnjega kroga. Zapuati bi moralo v Boga in se ne vdati skušnjavi Wilsonovih 14 točk. Dalje je bivši potentat izjavil, da smatra svojo usodo kot preizkušnjo iz nebes in jo prenaša vdano kakor Job. "Namesto da bi vladal ljudstvu, sadim rože. Poskušam sem, da bi upravljal svoje cesarstvo v večjo čast božjo in v tem zmislu upravljam sedaj svoje posestvo v Doornu. Morda me je Bog izbral, da bi svetu povedal resnico o vzrokih vojne. Tem nalogam posvečam ves svoj prosti čas podnevi in ponoči." Kakor je videti, se Viljem z Bogom zelo dobro razume, čeprav je delal vse življenje hudčiču v zaščitenje.

Nekaterim članom SNPJ. v Johnstownu je žensko društvo št. 600 SNPJ. silno neljubo. Pa menda ne zato, ker je v njemu nekaj članice, ki se agilno trudijo v agitaciji za pojačanje društva v članstvu, in ker so uspešne s prireditvami? Bratstvo je treba razumeti bratsko, pa bomo tudi s sestrami lahko izhajali. Boljše je, da si drug drugemu pomagamo — član članu, brat bratu, sestra sestri, društvo društvu. To naj bo naša "politika" v tem letu. Garantiram, da bo uspešna.

Kronikar.

MNOGO LJUDI KRŠI ZAKONE

Na čikaškem municipalnem sodišču se je v prošlem letu obravnavalo 334.725 kriminalnih zadev, v civilnem kriminalu pa 145.197. Večina je bilo rešenih, nekaj je bilo prenešenih v to leto. Med tem se od dneva do dneva kupičijo nove.

Johnstownska kronika

Božične praznike smo srečno preboleli, ali pa prestali, kakor se vzame. Bilo je darov, molitve, zvonjenja, in razume se, tudi pijske, ki je nekaterim kar za več dni zatemnila razum.

Želja pobožnih, napol pobožnih in iz navade katoliških Slovencev se je uresničila. Napolnili so baje svojo zarentano cerkev do zadnjega kota, da se je očetu frančiškaneu kar samo smejalo. Kronikar mu žetve ni nevoščljiv. Dekler bodo ovee, je pač nekoga treba, da jih striže...

Lepa pridiga, objokane oči, potem pa roke v denarnice in ofer sijajno uspe.

Opazovalec je videl med "kranjskimi" verniki precej Irceev z višnjevimi nosovi. Izvedelo se je, da so zapustili svojo faro Sv. Johna, v kateri stoluje podškof Altonske škofije, ker jih je preveč "strigel," pa so šli v "kranjsko cerkev," kjer ne zahtevajo toliko za izveličevanje duš. Ali stree božja — podškof se je razjezil, in je izposloval, da je dobil slovenski frančiškan ukaz, da naj se preseli nazaj v Cambria City, še boljše pa, če gre tja od kjer je prišel. Le skrajne prošnje so pomagale, da je ukaz odgoden. Ko to pišem, ni še znano, kakšne bodo posledice tega spora.

Kot vidite, je skebstvo utaborjeno tudi med duhovniki. Drug drugemu konkurirajo in tudi eene za zakramente nimajo vsi enake. Denar je za gospode svečnike pač važnejši kakor kaj drugega. Prodajajo žegne, ki koristijo samo onim, ki so zanje plačani; maše, odpustke in sploh vse kar morejo prodati takega, ki njih nič ne stane.

Slovensko hranilno in posojilno društvo bo obhajalo 15-letnico obstanka. V ta namen priredi banket v četrtek 23. januarja ob 8. zvečer v dvorani druš. Sv. Alojzija v Conemaugh, Pa. Povabljeni so vsi delničarji, tisti, ki se ga udeležijo, morajo plačati vstopnice pred 15. januarjem, da se bo mogel pripravljati odbor ravnati na podlagi števil prijavljenih oseb. Vstopnina je \$2 za osebo.

Direktorij Slov. hranilnega in posojilnega društva je razen ene spremembe ves prejšnji. Je pa sprememba v odboru. Vidrieh, dosednji triletni predsednik, je bil poražen, na njegovo mesto pa je bil izvečen Čuček in za podpredsednika M. Jager. Nekateri domnevajo, da je začel tudi v to ustanovo posegati "verski" duh, kajti žele si jo imeti "blizu." Če ne bodo sodrugi oprezní, bodo Vidriehu s časoma sledili tudi drugi.

Osebeica, ki hodi po naselbinah okrog rojakov, da mu dajejo naročila, s katerimi se skromno preživlja, naj ne škoduje sam sebi s trošenjem laži o konvenciji SNPJ., o pokojnem Zavertniku, Hranilnemu društvu, o odbornikom S. H. P. D. Vidriehu in Gabrenju, češ, da sta grafterja in kaj vem kaj še. Naj si zapomni, da taka trošenja niso šala! Lahko se mu dogodi, kakor se mu je že nekdaj v Thomasu, W. Va. Ljudje imajo lahko usmiljenje do njega, toda tudi to ima gotove meje, ker vidi-jo, da je v njegovem gornjem štu-ku nekaj narobe, ker mu je tudi "Proletarec" na poti.

Nekaterim članom SNPJ. v Johnstownu je žensko društvo št. 600 SNPJ. silno neljubo. Pa menda ne zato, ker je v njemu nekaj članice, ki se agilno trudijo v agitaciji za pojačanje društva v članstvu, in ker so uspešne s prireditvami? Bratstvo je treba razumeti bratsko, pa bomo tudi s sestrami lahko izhajali. Boljše je, da si drug drugemu pomagamo — član članu, brat bratu, sestra sestri, društvo društvu. To naj bo naša "politika" v tem letu. Garantiram, da bo uspešna.

Joško Owen: Za Solncem

(Nadaljevanje.)

Lep izlet.

Pozno popoldan smo prišli v dolino, ob desetih zvečer pa v Dubrovnik. To je eden najlepših izletov na našem jugu. Tudi podaljšate ga lahko s Cetinje-Podgorica-Skopje, kar vzame nekako tri dni.

In ne samo to. Vedno je kaj novega. Pride star Dalmatincev v narodni noši in za njim pa caplja na vrvi — ošleček. Avto pridrvi izza ovinka osel se plaši, šofer in Dalmatincev prekljnjata, in mi imamo pa zabavo. Z oslom že se gre. Ali kadar je mesto osla tro-pa-ovac, pa res nastane prava babilonska zmešnjava. Nekaj sem opazil — da avtomobili niso nič kaj priljubljeni v Dalmaciji, saj pri pastirjih in gonilcih ne.

Drugi dan — bilo je v nedeljo zvečer — smo se odpeljali s parnikom proti Sušaku.

Po Dalmaciji.

Dalmacija ima dobro plovno zvezo. Vzameš lahko, če se ti mudi, brzo progo, ali kot turist, ki ima dovolj časa je bolje da vzameš tri dnevno vožnjo. Parnik ustavi v večjih važnejših krajih.

enkrat se je nekaj spremenilo. Mlad črnolasi fant, ki je igral kitaro, jo je zamenjal za vijolino. Hrup je hipno polegel. Začela se je pesem kot je še nisem slišal. Čisti polni zvoki divje melodije, da smo strme gledali na oder. On je igral sam, samo časih so zapele ženske ali to je bilo čisto kratko. Žena mi stopi na nogo — "Ali slišiš?" Igral je. Črni lasje so mu viseli po čelu. Zvoki so udarjali in bežali, čudna, groba, divja harmonija, ki je počasi začela dobivati formo. Kolo — tamburin je zazvenel — mornarji so skočili iz za miz in po vsej gostilni je zadonel pesem in pa — ples.

Na čuden način še danes ne morem pozabiti te pesmi in godev. Tako sorodno se mi je zdelo vse to z divjo, golo lepoto Dalmacije, z burjo, ki piha s Kvarnerja, z Dinarjskimi alpami, ki se ti zde da rastejo iz morja. In pa Dalmatinci, ki sem jih videl, veselo in brezskrbne, kos črnega kruha ter čašo vina. Pri nas na Dolenjskem so pa jamrali.

Prva večja postaja je bil Split. Prišli smo tja popoldan in takoj odinili v mesto. Še preje smo se ustavili par ur v Korčuli, Trpanju in Makarski.

Ninski, ki bi imel biti odkrit v septembru.

Dalmatinsko obrežje.

Tako je nam minil večer in drugo jutro smo odinili proti Trogirju in Šibeniku. Vožnja po tem morju je nekaj čudovitega. Ne zato ker si na vodi ali zato ker je Jadransko morje, ampak tisto kamenito obrežje, kjer je vsak košček zemlje religiozno obdelan in pa višnjevo morje, ki je tako mirno, da se ti zdi, da so brazde, ki jih reže parnik v resnici brazde. In po tej višnjevi ravnini mimo otokov in obrežnih gora hiti parnik. Povsod vidiš mesta, bele masivne hiše in gradove. V Dalmaciji niso gradili hiš samo za eno generacijo. Gradili so, da ostanejo. Stara dežela je Dalmacija. Ko sem se peljal mimo starih mest kot je Trogir in druga, mi je prišla v spomin junaška zgodovina Dalmatincev. Tu so stanovali nekdanji Iliri, ki so se delili v veliko plemen kot Lapodi, Liburni in Dalmati. Bili so pastirji, močne junaške rasti in dobri mornarji. V bojih z Rimom so mu dali silno veliko opravila in zato je več stoletij predno so jih Rimljani primaga-

Balkanu. Ni treba misliti, da so naši pradedi bili poblehni pastirji kot so jih časi slikali naši rodoljubni zgodovinarji. Ravno nasprotno je resnica. Če tudi so bili nomadsko pastirsko pleme in se pečali tudi s poljedelstvom, so znali rabiti meč in silo; in rabili so ga. Večino starih dalmatinskih mest so porušili Sloveni in Avari.

Po padcu velike hrvatske države so po Dalmaciji v večini gospodarili Benečani. Sledove nekdanje beneške oblasti in kulturne najdeš po celi Dalmaciji.

V Šibeniku smo se ustavili eno uro, kar je vsakako premalo za ogled mesta. Pogledali smo v nagelji kar smo mogli. Tudi to mesto je staro in je danes zelo važno pristanišče. Zelo slikovito so stare trdnjave Šubičevac. Cerkev in palača je dovolj; posebno zanimiva je stolna cerkev iz petnajstega stoletja. Cerkev je zidana v zgodnjem renesansem stilu. Ima lepa vrata z velikanskimi portali. Na doljem zidu vidiš 71 glav, ki predstavljajo različne tipe Slovencev, Italijanov, Grkov itd. Šibenik, ki ima danes 16.000 preb., je staro hrvatsko mesto, ustanovljeno od Šubičev v desetem stoletju. Od Šubičev je pozneje prišlo pod oblast Benetk (1412-1787).

Drugo noč smo stali na otoku Rab. Solnce je zahajalo ko smo korakali čez plažo mimo lepih modernih hotelov proti staremu delu mesta.

glavni izvoz Jugoslavije. Opazil sem, da je luka premajhna in isto tako kolodvor edine železnice, ki spaja Sušak z notranostjo države. Kdor je zasledoval in pozna zgodovino konflikta z Italijo radi Reke ve, da so naredili kolikor se je v danih prilikah dalo narediti. Ali eno je gotovo — Sušak raste — in Reka pada.

Tukaj je tisti sloviti most, ki veže obe mesti čez malo rečico, od katere ima svoje ime. Seveda, z ženo sva morala iti še enkrat v Italijo. Po kratki ceremoniji te pustite čez most. V Reki sva ostala samo kakšno uro. Lepo mesto z lepimi ali praznimi pristaniščem. To je naravni rezultat šovinizma in imperializma. Reka, ki naravno spada zaledju, pod veliko Italijo strada. Odraseni in — lačni.

(Dalje prihodnjič.)

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij.

JANUAR.

WAUKEGAN, ILL. — Pod avspicijo kluba št. 45 JSZ. vzpizori dramski odsek kluba št. 1 JSZ. tridejansko dramo "Mrak" v nedeljo 12. januarja. CHICAGO, ILL. — V nedeljo 26. januarja vzpizori klub št. 1 Upton Sinclairjevo dramo "The Machine" v dvorani ČSPS.

FEBRUAR.

COLLINGSWOOD, O. — Veselica in predstava kluba št. 49 JSZ. v nedeljo 2. februarja v Slov. del. domu.

CLEVELAND, O. — Veselica in igra "Za narodov blago" v prizori klub št. 27 JSZ. v nedeljo 9. feb. v Slov. nar. domu.

CONEMAUGH-FRANKLIN, PA. — Pustna veselica kluba št. 5 JSZ. v soboto večer 15. feb. v Izobraževalnem domu na Franklinu.

MAREC.

STRABANE, PA. — Pustna veselica kluba št. 118 JSZ. v soboto večer 1. marca v dvorani dr. št. 138 SNPJ.

BARBERTON, O. — Maikaradna veselica kluba št. 232 JSZ. na Pustni večer 4. marca.

CHICAGO, ILL. — Predstava dramskega odseka št. 1 v nedeljo 30. marca v dvorani ČSPS.

APRIL.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 27. aprila v dvorani ČSPS.

DETROIT, MICH. — Prvomajska slavnost kluba št. 114 JSZ. v soboto večer 27. aprila v Hrvatskem domu na Kirby Ave.

PINEY FORK, O. — Zborovanje vzhodnoholijske Konference JSZ. v nedeljo 27. aprila.

MAJ.

CHICAGO, ILL. — Dne 1. maja majska slavnost kluba št. 1 v dvorani SNPJ.

OSMI REDNI ZBOR J. S. Z. dne 30.—31. maja ter 1. junija v mestu ki ga članstvo določi meseca januarja s splošnim glasovanjem.

(Tajnik klubov prosimo, da nam sporočijo datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

Sodrugom v Clevelandu. Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrug, prihajajte redno na seje in pridobivajte novih članov, da bo mogel napredujti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

John Metelko, O. D.
Preiščemo oči in določimo očala.
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Drama "Mrak" v Slov. nar. domu v Waukeganu

Književni Vestnik

"Mladinski list"

decembrska številka, prinaša med drugim pesmi Katke Zupančičeve, A. P. Krasne, Ivana Jonteza, Alojzija Gradnika in drugih. Ima številno zanimivih spisov za mladino v slovenskem in angleškem delu in ob enem vsebino elega letnika 1929.

Pod novim uredništvom veje tudi iz "Mladinskega lista" duh našel in programa SNPJ., kar se je preje pogrešalo. Bil je sličen buržoaznim mladinskim listom, ki radi ljubelega profita nikoli ne odkrijejo na poljuden način malokom resnice o socialnih krivicah. "Mladinskemu listu", ki ga izdaja SNPJ., ni bilo treba iti za profitom, in če je bil vzlet temu zgoreno urejevanje, je bil pač kriv urednik "M. L." in pa odbor, ki ga je toleriral.

V decembrski številki "Mladinskega lista" je konstatirano, da so se pod novim uredništvom, ki je prevzelo list julija 1929, slovenski in angleški dopisi mladih čitateljev več kot podvojili. To je znamenje, da je uredništvo vzelo prave smernice in da ureja list za mladino, kateri je namenjen.

"Mladinski list" stane \$1.20 na leto in se naroča pri SNPJ. v Chicagu.

"Mašina" na odru Č. S. P. S. v Chicagu

Atmosfera Wall Streeta; blazna tekma spekulantov; kupovanje in podkupovanje, sodni izreki, ki so kupljeni, hči milijonarja, ki je zašla v družbo idealistov in se navzela njihovih nazorov o krivici in pravičnosti, kapitalist, ki je v "politiki" newyorškega mesta mogočnejši kakor župan, ki narekuje in drugi sprejemajo ukaze — za stotisočake, idealen mislec, socialist, žurnalista, ki jo denarni značaj časopisja in magazinov ni okužil, odvnetik, ki je tisoče milj oddaljen od onih, ki so na prodaj in z dušo in srcem udani korupciji — to so eni izmed karakterjev, ki jih boste videli v nedeljo 26. januarja popoldne na odru dvorane ČSPS., ko bo vzpizorjeval Upton Sinclairjeva drama "Mašina" v treh dejanjih.

Noben ameriški pisatelj ne bi čel gulobe v ameriškem javnem življenju s tako močno in brezobzirno satiro kakor Upton Sinclair, in noben ameriški pisatelj ni v kapitalističnem svetu toliko obsodjen in napadan kakor je Upton Sinclair. Kapitalistično časopisje njegova dela kolikor mogoče ignorira, in vodilni dnevniki denarnega carstva si otvorjeno prizadevajo, da ga obsenčijo. — Vzlic temu je Upton Sinclair v širnem svetu najbolj znan ameriški pisatelj.

Vzpizoritev igre bo v angleškem jeziku, a imeli bomo tudi slovenski program. In igral bo slovenski orkester. V dvorani ČS (PS. se po končani predstavi lahko posedete okrog miz, in se zabavate po domače v krogu prijateljev in znancev.

Vstopnice po 75c in se dobe pri članih in članicah kluba.

P. O.

Naša jubilejna kampanja

Leto 1930 je petindvajseto, od kar izhaja "Proletarec." Svoj jubilej bo praznoval v znamenju agitacije za tri tisoč celoletnih naročnin, ki bo trajala do konca leta. Agitatorji, številno 3000 bomo lahko dosegli s skupnimi močmi. Bodite zastopani z novimi naročninami v vsakem izkazu.

199 bolnišnic v Jugoslaviji.

Jugoslavija ima 199 bolnišnic, med njimi 26 v Sloveniji. 55 je državnih, druge so samoupravne (v področju občin in okrajev ter privatne). V Sloveniji je samo ena državna bolnišnica, v Srbiji pa 41. Zdravstveni urad pravi, da je število bolnic zadostno v Sloveniji, nezadostno pa posebno v Srbiji, Bosni in Hercegovini.

P. O.

VAŠI SINOV IN HČERE

NAJ POSTANEJO

ČLANI NAŠEGA BOŽIČNEGA KLUBA

Mala votica vložena vsak teden VAS REŠI SKRBI KAKO NABAVITI BOŽIČNA DARILA.

Prijetno je dobiti denar tedaj, KO SE GA NAJBOLJ POTREBUJE.

ODLOČITE SE SAMI, KOLIKO HOČETE VLAGATI VSAK TEDEN.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

OTTO KASPAR, predsednik.

Split, največje mesto v Dalmaciji.

RAB V DALMACIJI.

Voziš se samo po dnevu, zvečer pa ostaneš v pristanišču.

Gruz (dubrovniško pristanišče) je zelo živahna luka. Ob obrežju so kavarne, hoteli in gostilne. Iz pol razsvetljenih cipresnih vrhov čuješ žvenketanje čaš, hrupno govorico in zvoke godbe. Ne toliko tam kjer so tuji, ali iz malih "gostion", prav ob obrežju, se čuje pa pravo rajanje. Dalmatince je vesel človek, ter kot vsak mornar, brezskrben in razposajen.

Mi smo čakali na parnik; ko pa so nam povedali, da bo treba čakati več ur, smo stopili v eno teh gostilnic. Omenim to zategadelj ker če potuješ in hočeš spoznati ljudi ter njih šege, moraš iti tja kjer je narod. Če boš potoval v prvem razredu, jih ne boš spoznal. Ako boš hodil v najboljših hotelih in kavarne, boš zamudil tri dele stvari, ki so interesantne. Isto je na parniku.

Ženske so bile malo boječe, pri vstopu. Usedli smo se za čedno nepokrito mizo in naročili vino. Gostilna je bila skoro polna večnoma mornarjev, ali bilo je tudi precej ljudi v dalmatinski narodni noši. Prav na koncu pivnice je bil mal oder za godbo. Orkester je bil — dve ženski in dva moška. Pri našem vstopu je ravno ena žensk pela in spremljala pesem s tamburinom. Pili smo. Gledal se po gostilnici. Sami zagoreli obrazi z mornarskimi ali pa dalmatinskimi čepicami. Orkester je zaigral neko narodno pesem. Poslušal sem, ali se bolj sem pa občudoval visoke mišičaste Dalmatince v pisanih jopičih in strganih srajah. Kakšni ljudje, kakšni brezskrbni obrazi! V hrupu se je komaj čula godba. Ali na-

Split.

Split je največje pristanišče Jugoslavije. Zanimivo je, da je to mesto nastalo iz ene palače. Split ima krasno obalo in okolico. Na tem kraju rimski cesar Dioklecijan dal sezidati lepo palačo, kjer je stanoval od odpovedi cesarstva pa do svoje smrti leta 305-313 po Kr. Ta veličanstva in močna stavba je služila beguncem mesta Soluna, katerega so porušili Obri, kot trdnjava in na ta način je sredi na pol porušene zidovja palače nastalo mesto. Dioklecijanova palača je še danes centum mesta. Mogočno zidovje Peristila katedrale — nekdanji mavzolej, krstilnica — stoji in pa sledovi nekdanjih izhodov — vrat Porta Aurea, (Porta Argentea, ter zapadna vrata Porta Ferrea.

Ogledali smo katedralo, ogromno poslopje, nekdanja grobnica Dioklecijana, katera je bila poznejše spremenjena v cerkev, ter krstilnico, ki je bila tempel Jupitra. Katedrala je lepo okrašena dočim dajejo mogočni yelikanski stebri cerkvi nekaj čuden paganski značaj. V cerkvi so imeli popoldanske litanije. Četudi je bila polna, so orgle odmevale kot da smo v velškanski votlini. Zunanaj cerkve je visok zvonik, ki je tudi znamenit. Po kratkem sprehodu po mestu smo se vrnili nazaj na Peristil. V gostilni, ravno nasproti palače smo večerjali. Palačinke, črno dalmatinsko vino in zunaj v polmraku pa vitki stebri Peristila s sfingi v ospredju. Spodaj blizu jupitrovega templja je bil neodkrit spomenik. Izgledala je zelo velika reč. Vprašal sem o nji redarja; povedal nam je, da je Meštrovicjev Grgor

li in podvrgel. Še preje, nekako v četrtem stoletju pred Kr. so bili poraženi od Kelto s katerimi so se pozneje spojili v en narod. Ze takrat so ob Jadranski obali nastajale grške trgovske naselbine, in tako najdemo Epidamnus (Drač), Epidaurus, Tragurion, (Trogir), Lissos itd.

Danes so sledovi Kelto-Ilirov izginili, razen v gorati Albaniji, kjer je še ohranjeno njih narečje, dočim se tudi v Dalmaciji najdemo sledove njih jezika še dolgo po naselitvi Slovencev.

Zgodovinska mesta.

Posebno važno mesto za časa Ilirov in pozneje Rimljanov je bil Solin (Salona). Bilo je to silno bogato, zelo utrjeno mesto. Od bilo je nebroj navalov barbarskih rodov, ki so se pomikali proti Balkanu. Nahaja se nekakako sedem kilometrov od Splita in ga je radi starih razvalin vredno pogledati. Porušen v sedmem stoletju po Kr. po Avarih in Slovincih ni nikdar več dosegel nekdanje slave. Tudi Trogir je zelo staro mesto. Osnovan od Grkov še pred rimsko nadvlado se je ubranil usodi Solina. Še danes je zelo lep. Hiše in cerkve iz 10., 11. in 12. stoletja — gledaš in se preneseš nazaj v srednji vek.

Tudi zgodovina Slovencev, današnjih Dalmatincev, je pestra kot je njih dežela. V večini božij z rimskimi in ilirskimi naseljenci jih rinejo pred seboj in so koncem sedmega stoletja že kompaktno naseljeni po Dalmaciji in

Lične tiskovine, hitro in po zmernih cenah, vam izdela

TISKARNA "SPRAVEDLNOSTI"

Last Češke federacije S. P.

2534-36 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 3333

"Proletarec" se tiska pri nas.

Wm. B. PUTZ

Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje

5134 W. 25th St.,

Cicero, Ill.

Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143

HANS KIRCHSTEIGER:

Pod spovednim pečatom

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Na dan Vseh Svetih je pošni sel končno prinesel pismo s škofovskim pečatom in z opazko: Poštnine prosta verska stvar. Toda pismo je bilo namenjeno vašemu župniku in se je glasil: "Prečastiti gospod! Pri tukajšnjem uradu se je izvedelo, da živi v obsegu Vaše župnije nesrečni nekdanji svetni duhovnik naše škofije, gospod Hercog. Naznanja se Vam, prečastiti gospod, da je bil nesrečni duhovnik zaradi svojih težkih pregreškov degradiran in ga je smatrati za izobčenega iz cerkve. Ako bi omenjeni nosil duhovniško obleko, ako bi vzbujal s svojim življenjem pohujšanje, mi blagovolite takoj poročati, da se v sporazumu s posvetno gosposko lahko proti njemu postopa. Od škofjskega ordinarijata."

Že trikrat je župnik prebral pismo. Četrtič ga je prebrala župnikova kuharica. Iz cerkve izobčen je torej ta tujec, ta vsiljenec, ta zapeljivec njegove črede? Da je le to vedel! Sedaj že ve, kaj mu je storil! In sedaj se bo lahko videlo, kako zna biti dobra katoliška občina zvesta svojemu dušnemu pastirju, kako zna brniti svojo podedovano vero!

Stari župnik seveda ni slutil, kakšna nevihta se zbira nad njegovo glavo.

Plašno so se ga drugi dan izogibali ljudje, ki so prihajali iz cerkve, najbolj pobožne terciolke so celo demonstrativno pljunile pred njim in so menile, da s tem storile posebno Bogu dopadljivo delo. Kmetje so plašni gledali na nebo, ali se ne zbira tam nevihta, ki jim s ploho in s strelom uniči hiše in hleve, ker živi odpadniški duhovnik v vasi. Celotroci so se ga ogibali; samo najpogumnejši dečki, ki so včasih z bliščnimi očmi gledali nanj, če jim je pripovedoval o ljubeu Bogu, so se zbrali pred njegovim edinim malim oknom in so kričali, da so ohripavali: "Martin Luter, Luter Martin, krivoverec, hudičev sin!" Čim je pa stopil na prag, so se ustrašili in zbežali; niso se bali njegove slabe roke, ampak nevernika. Žalosten in plašen je odšel k peku, da si kupi kos kruha za večerjo; ali debela, sicer kaj pogumna pekinja je prepadla in se prekrizala. Poslej ni pri njej več kruha zanj.

Ko je prišel domov, ga je že čakal hišni gospodar pred durmi. Njemu se je slabo godilo v gostilni. Vsi kmetje so ga napadli, da trpi takega hudobca v občini. Ako pobije drugo leto toča vse žito na polju, bo le on kriv, ker je imel takega krivoverca v hiši. Doslej si je občina ohranila čisto vero. Protestantov se tukaj ne trpi, še po leti ne za goste. In sedaj morajo doživeti sramoto, da imajo že toliko časa odpadlega duhovnika med seboj, prav takega, kakršnen je bil Martin Luter. Hudič je sama čista nedolžnost, če se ga primerja s takim duhovnikom, ki je slekel sveto cerkveno obleko. Široko se je kmet postavil pred vrata.

Krivoverec mu ne sme za nobeno ceno več čez prag. Pa tudi ni bilo treba; kar je imel maledga, je že ležalo pred vrati.

Vaški župnik je pa hvalil Boga, da ima tako verno in vneto občino. Potomci onih otrok, ki jih je škof Firmian nekdanj odtrgal protestantskim materam od prs, so si dali sijajno izpričevalo verske zvestobe, sedaj, tako kakor pri vsakih volitvah. Morda bi iz ljubezni do cerkve celo kamenovali Judežvega duhovnika, če ne bi prostovoljno zapustil strogo verne občine.

Ko je na dan po Vseh vernih dušah solnce zopet izšlo, je zaman iskalo svojega starega prijatelja iz Gospojne. Ni ga bilo več videti. Vprašalo je gore za svojega ljubljence; tudi one niso vedele ničesar. Moral je oditi po noči, ko so spale. Razžaločeno se je solnce zavilo v snežen oblak in z belo mrtvaško odejo je pokrilo zemljo, kjer je bila zakopana čista vera in ljubezen do bližnjega.

Solnce je imelo žalosten dan. A kako lépo bi bilo lahko na zemlji! Vse naravi daje zraka in toplote. Oh, če bi njegovi prijatelji razširjali luč ljubezni do bližnjega po ponosni poti napredka, tedaj bi svet bil paradiz. Ali nekaterim ljudem je vedno ljubša solzna dolina, da tem ložje iz svojih rajskih vrtov pridigajo lačnim ljudem o večnem kruhu.

Šele po mnogih dneh je solnce našlo svojega ubogega varovanca. Toda povedalo ni, kje.

Tudi mi ne smemo povedati tega, da ne doseže preganjanca moža vnovič dolga roka njegove cerkve. Po trdnopolnem potovanju je sicer prestopil v deželo, ki jo omejujejo belomordni stečiji; toda cerkev, ki ima ljubezno v ustih in maščevanje v srcu, ne pozna deželnih mej; ona vlada nad vsem svetom, torej tudi nad vasico, kjer je utrjeni duhovnik našel novo domovanje. Toda ne. Domovanja ne. Tukaj ni modrih planin, šumečega gorskega potoka, dišečega zraka in predvsem ni ljudi, ki bi zanje smeli biti duhovniško srce v ljubezni in požrtvovalnosti.

Bil je pust in žalosten kraj, kjer je župnik izmučen obležal na cesti. Le toliko lahko pove: V daljni, daljni daljavi se dvigata stolpa Marijine cerkve v Monakovem.

Toda kadar pritisne smrt, ki ima več usmiljenja nego škof, ubogi žrtvi spovednega pečata svoj pečat na čelo, naznanimo škofu smrt mučenika, da se lahko veseli. Morda izmoli tedaj

za srečnega mrtlica de profundis — ali pa ne. V uradnem smrtnem listu bo tedaj zapisano: "Umrli valed lakote." Če bi pa zdravnik natančneje pogledal, bi moral zapisati še: "Umrli za počenim srcem."

Toda še čaka osramočeni duhovnik od dne do dne na rešiteljsko smrt. Tej se pa ne mudi; reče je itak že živ pokopan.

Mrtve mora biti za svojo cerkev, ki je za njo vse pretrpel. Mrtve za svojo občino, ki ne sme več živeti in delovati zanj. Mrtve za svojo ljubostvino in za svoje sorodnike, ki so doživeli tako sramoto z njim. Mrtve za oltar in prižnico, na katero ne sme več. Mrtva so njegova usta za mladost, mrtva njegova roka za reveže, mrtvo za umirajoče njegovo toplo srce.

Živ pokopan — pa vendar ne, da bi mogel umreti. Ali si je mogoče izmisli hujšo usodo? Iztegnil bi roko, da bi dvignil kelih s sveto odrešenikovo krvjo; toda krš škofovskega prokletstva jo drži; usta bi propovedovala ljubezne evangelija, toda na ta usta je cerkev pritisnila pečat, ki jih zapira za večnost — spovedni pečat.

Noge bi pohitele na najvišje gore, kamor je našla pot revščina in bolezen, toda stale so valed lakote in pomanjkanja.

Živ pokopan. Tako temno je v grobu — na svetu. Tako temno. Velik črn plašč je razobesen pred resnico in združuje žarke ljubezni.

Živ pokopan. Ves svet je zanj grob. In tako samotno je v grobu — tako samotno! Ni človeka, komur bi lahko zaupal svojo bol; sveti spovedni pečat ne dovoli. Jezik vs. Nepomuka je bil baje še v grobu živ. Tukaj je jezik pod spovednim pečatom še v živih ustih mrtve.

Večji mučenik nego vs. Nepomuk je nekdanji župnik Hercog. Toda nikoli ne bo svetnik cerkve, za katere postavje je leta in leta trpel neznanke muke. Saj njegov mučitelj ni bil kralj Vaelav, ampak katoliški škof.

Ubogi trpinčni mož ne želi svetosti. Samo pokoja v grobu si želi in doseže ga, kadar izpije do dna kelih trpljenja, ki mu ga je spovedni pečat napolnil.

Tedaj mu bo bolje kakor gospodu škofu, ki mora stopiti s prestola nadzemeljske moči v temno kamnitno grobnico v stolni cerkvi.

Če tedaj tudi pozabijo na priproste župnika, počivajočega v daljni tujini med mahorn, se bo vendar solnce smehljalo nad njegovim grobom in vsako leto ga okraši s svežo travo. Ako ne posveti nobeno človeško oko izobčenemu solze, mu namoči vsako jasno jutro grob s svojo svežo roso.

Škof bo zaklenjen v trojni krati med hladnimi stenami pod težko mramorno ploščo, v zatohli grobnici, kamor ne pride nikdar solnčen žarek. Pod kamnom je najboljšje mesto za kamnitno srce. Vsega vedni Bog pa bo sodil oba. Naj bi bil tedaj bolj usmiljen nego njegov zastopnik nad nedolžnim župnikom.

Vseokrog po deželi se lahko opaža ob rekah in potokih, na mostovih in brvch spomenike sv. Nepomuka, mučenika spovednega pečata. Zlatom in dragulji je zvesta vera okrasila njegov grob. Ali malo po smrti strojni leseni križ na grobu duhovnika, ki je tudi žrtve spovednega pečata in on bo pozabljen.

In vendar zasluži časten spomenik in sočuten spomin.

Naj bi ta knjiga bila spomenik poštemu, zvestemu duhovniku. In če se spomni tuintam čitatelj srčno na žrtve spovednega pečata, tedaj se zasveti vendar še nad njegovo sivo glavo blag odsev prave človečnosti in svete ljubezni do bližnjega.

(KONEC.)

Lažnjivost ni prosveta, čeprav je "ine"

Ako izrabiš npr. poslopje SNPJ. v svojo koristolovsko ali pa maščevalne namene, s tem prav gotovo ne pokažeš, da si za njene koristi. To, kar gotovi tipi store takole na druge stroške, ne bi nikoli na svoje. So prelakomni.

Tisti večer, ko je skupnica kovala načrte, "mi jim bomo dali", ne bo šel tako hitro v pozabljenje. Tisti, katerih se to tiče, bodo razumeli. "Mar mislijo, da so oženjeni z dvorano", se je ustil nekdo. V mislih je imel klub št. 1. Stikali so glave, ne zato da bi koristili organizaciji, nego svojim ambicijam in nasladili svojim strastem sovraštva.

Med štirimi stenami so kovali načrte, se družili z vsakomur, če so le pričakovali koristi zase, uganjali vsakojake neumnosti, potem pa pride njihova luč in govoranci o bojkotu. Počakajte, da splezamo enkrat z zrcalom na Pike's peak! Lanterna "ine" ve kje je to.

Pravilo zadostne moči

Morda ste že videli stroj, ki potegne 1000 konjskih sil. To je brezdvomno že jak stroj; toda stroji so, ki potegnejo do več tisočev konjskih sil. Tehniki, ki postavljajo te vrste stroje v razne službe, jih postavljajo vedno za odmerjeno delo, ki odgovarja gotovim silam. Kjer se potrebuje do 1000 konjskih sil, vpsolijo vedno stroj, ki more dvigniti vsaj to število konjskih sil, nikdar pa vedoma ne vpsolijo strojev, ki potegnejo 1000 konjskih sil, kjer je treba stroja z 2000 konjskih sil, izvzemši, če so poleg kakih drugih pripomočkov, ki to strojno silo povečajo izven tiste, ki jo ima stroj sam. Kakor preračunjena sila pri strojih, tako nekako dela tudi sila delavske gospodarske in politične organizacije. Dokler ni naš politični in gospodarski stroj dovolj jak, da zmaga proti-silo, ki mu je odmerjena za preobrat, dotlej je treba delati na to, da bo ta stroj kos svoji nalogi. Zato pa pravimo — v organizacijo, kajti organizacija je ta stroj.

André de Lords:

SKRIVNOSTEN NAPAD

"Ali mi lahko daš pet tisoč frankov?"

"Že spet, draga Irena?"

"Potrebujem jih v dobrodelne namene. Te prošnje mi vendar ne boš odbil!"

"Dobro srce imaš in vse bi žrtvovala za siromake, a vendar ti to pot ne morem ničesar dati."

"Oh... dragi... ljubi..."

"Mnogo sem ti že dal ta mesec. Tvoja dobroščnost mi je izpraznila vse žepce," je rekel gospod Tersac na pol za šalo na pol resno. Njegova žena, ki je mnogo potovala po svetu in vselej za dalj časa ostavila moža samega, se je bila v zadnjem času vsa posvetila negi siromakov. Gospod Tersac je ljubil svojo ženo nad vse. Njena lepota ga je omamljala in oboževal jo je zaradi njene velike dobrote. Dajal ji je denarja, kolikor je hotela. A danes ni mogel ustreči njeni želji zakaj vsota se mu je zdelala dokaj visoka. Bil je imovit, toda imel je še hčerko, ki jo je ljubil in za katero je hotel varčevati, da ji pripravi lepo bodočnost. "Da sva sama, ne bi niti trenutka pramisljal, a tako morava skrbeti tudi za Jeanno!"

Štirinajstletna Jeanne, plavalaska z velikimi sanjavinami očmi, je slisala očetove besede in se oglasila:

"Nočem biti vzrok, da ne daš mami denarja za siromake. Ničesar ne potrebujem, saj pojdem v samostan!"

"Drago dete, o tvoji bodočnosti bomo razpravljali pri drugi priliki," je odgovoril gospod Tersac in odšel hčerko iz sobe.

"Ta otrok je bolj krščanski od tebe!" je dejala gospa Tersacova.

"In ti si bolj otročja od nje!" je odgovoril gospod Tersac ter prijel za njeno ljubko belo ročico. "Nujno potrebujem pet tisoč frankov. Trenutno ti jih ne morem dati. A dovolim ti, da zastaviš svoje prstane, za katere lahko dobiš več kot pet tisoč frankov, in prvega jih rešim iz zastavljalnice."

"Ne, ne," se je razburjala gospa Tersacova, "svojih prstanov ne dam. Ne morem se ločiti od njih, niti za uro ne. Podaril si mi jih in meni so tako drag spomin."

Položila je dragulje in prstane v kaseto. Nato je odšla k prijateljici, nadejaje se, da dobi željeno vsoto od nje.

Mož se je čutil temu razburjenemu vedenju in mehanično odprl pokrov kasete, v kateri je ležal njen nakit. Ogledoval je lepo biserno ogrlico in jo tehtal v roki ko jo je hotel položiti na prejšnje mesto, pa mu je padla na tla. Sklonil se je, da bi jo pobral in tedajci je zapazil, da sta se dva bisera razbila. Ves presenečen je strmel predse. Kako se morejo pravi biseri tako razbiti? Tesnoba in sum sta ga obšla; brez oklevanja je zgrabil kaseto in zdrevil k zlatarju, kjer je bil kupil ves ta nakit.

"Vse to je imitacija, dragi gospod. Pri meni tega niste kupili!"

"Odtod tedaj njena osuplost! Zamenjala je bila bisere in dragulje, porabila denar in dobrodelne namene in sedaj se ni upala priznati možu resnice!"

Tersac je hitel domov in si spotoma izmislil razne izgovore, da bi ji olajšal muko priznanja. A Irene še ni bilo domov. "Kako dolgo je ni!" je pomislil, ko je ura odbila osem. Njegov nemir se je večal z vsako minuto.

Tedajci so se odprla vrata, začuli so se klici. V sobo sta stopila dva stražnika in položila gospo Tersacovo na posteljo.

Kakor iz uma je planil k nji. Stražnika sta ga mirila. "Nikako nevarnosti ni, gospod! Nekdo jo je udaril s palico po glavi in..." Zdravnik, ki je prišel, je priporočil popoln mir, dokler ne poneha groznica, ki je stresala njeno telo.

Tersac je gledal ženo. Vsa tuja se mu je zdel. Premikala je ustnice in nekaj jeeljala.

"Kaj pravi?" je vprašal zdravnik.

"O, to ne pomeni ničesar. Blede se ji," je odvrnil zdravnik.

Tedajci se je bohnica zdravnila in s hripavim glasom zatakala:

"Jaz vem, dragi... vse storim, kar hočeš..."

Zdravnik je zgrabil gospoda Tersaca za komolec, da bi ga odvedel iz sobe.

"Ne, pustite me! Vse hočem slišati!"

Da Irena je nadaljevala z ihtenim glasom:

"Le tepe me... samo ne zapusti me... Ljubim te, dragi, ne morem živeti brez tebe... denarja hočeš? Nimam ga. Nič mi ni hotel dati. Rotim te... ne zapusti me... O, da bi imela vsaj še svoj nakit... a vse sem že prodala zate... Tvoja pisma, dragi, spet in spet jih čitam... Skrila sem jih v molitvenik..."

Komaj je bila izrekla zadnje besede, je že Tersac planil k njeni nočni omari, vzel molitvenik in našel pisma — pisma, polna strastnih besed, molodovanja in groženj.

Opotekel se je kakor pijan. Ona? Njegova svetnica, mati njegovega otroka?

"Doktor, jo, ne morem je več poslušati. Dajte ji morfija, da bo molčala!"

"Morfija v tem stanju? Povsem nemogoče! Najmanjša količina bi bila smrtonosna. Saj ji bo kmalu odleglo in jutri bo zopet zdrava. Lahko ho!"

Ko je zdravnik odšel, je zgrabil Tersac vsa ona usodepolna pisma in jih sežgal.

ma in jih sežgal. Mirno je stopil k majhni omari, vzel morfij in dal ženi injekcijo, ne da bi se mu tresla roka.

Bolnica se je takoj pomirila. Držal jo je za roko in čutil, kako jo je ustavila...

Sklenil je njene roke ter položil vanje majhen križec. In ko ji je tako gledal v pokojni obraz, je zdajci vzkripelo v njem:

"O, podla pustolovka!"

Tedaj je Jeanne odprla vrata, da vidi, kako je z materjo. Ko je zagledal Tersaca svojo ljubljeno hčerko, se je zdajci začutil mirnega in trdnega.

"Jeanne, ljubljena moja, hodi močna! Poljubi svojo dobro mamico!"

ŠALE ZA MALE

V vaški šoli so prikratk govorili o tem kakšne podobe je zemlja. Da bi otrokom vse lepo razložil, je vzel učitelj svojo tobačnico v roko. Bila je okrogla.

"Tale je zemlja — tale pa mesec!" je dejal in pokazal namestu meseca grahovo zrnce.

"Zapomnite si, da je tudi zemlja okrogla!" Tako govorec je podžal tobačnico kvišku.

A to okroglo tobačnico je rabil gospod učitelj samo med tednom, ob nedeljah je nosil v žepu lepo srebrno, ki je bila na štiri vogale.

Nekega dne je prišel gospod šolski nadzornik in jel sam vpraševati.

"Kakšne podobe je zemlja?" je vprašal Petreka.

In Peter, ki ni bil neumen deček, se je odrezal:

"Ob nedeljah je zemlja na štiri vogale, med tednom je pa okrogla!"

"Vse bodi!"

Če hoče delati dober biznis, bodi komunist, klerikalec, svobodnimelec, navdušen Jugoslaven, oboževalec "narodne diplomacije," slovenski narodnjak, razdaj vsak teden imovino JRZ, in napadaj socialiste. — Anton Kmetec.

Ciganova poslednja želja.

Cigana, ki je bil na smrt obsojen, so vprašali, kaj si želi, in cigan je odgovoril: "Edina moja želja je, da bi za starostjo umrl."

BIL JE POPOLNOMA ZDRAV — PA SE JE ZGRUDIL IN IZDIHNIL

Take novice štitate skoro vsak dan. Človek je izšel popolnoma zdrav, pa se je zgrudil mrtve pri igranju golfa, v njegovem uradu ali doma. Nevidna bolezen ga je klenila ker si našel na svoj želodec.

TRINERJEVO GRENKO VINO

je okrepčevalec in tonika. Očisti želodec in čreva in jih drži čiste, pomaga obistim in jetram do pravega delovanja, uredi prebavo in slabo vsa stoma. Poskusite se dajte, dobiti ga v vseh lekarnah. Vse dobiti od Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Dept. 37

Ime.....
Ulica.....
Mesto in država.....

— SLIKO —

političnega življenja ameriškega vele mesta podaja Upton Sinclairjeva drama "Mašina," ki jo vprizori klub št. 1 JSZ. v Chicagu v nedeljo 26. januarja v dvorani ČSPS. Vzemite vstupnice v predprodaji.

LED

ko ga najmanj pričakujete... pokriva ceste po padlem dežju... voznja po cestah je kakor po steklu, drsi na vse strani. Potovanje v takem času je skrajno nevarno!

Dospeli boste hitreje po električni železnici!

Poslužite se našega Outing in Recreation biroja, 72 W. Adams St., Randolph 8200. Brezplačne informacije glede izletov in zabavišč v vse kraje prijetne čikaške okolice

Za vožnji red, cene in druge informacije na vseh treh progah pokličite RANDOLPH 8200

CHICAGO SOUTH SHORE & SOUTH BEND RAILROAD

CHICAGO NORTH SHORE & MILWAUKEE RAILROAD

CHICAGO AURORA & ELGIN RAILROAD (The Sunset Lines)

Peljite se 70 milj na uro

VZHOD

SEVER

ZAPAD

SOUTH SHORE LINE

NORTH SHORE LINE

CHICAGO AURORA & ELGIN RAILROAD

Dobra polovica ljudi še nepismena.

FLIS.

62 odstotkov vseh ljudi na svetu ne zna čitati in pisati. Tako trdi James F. Abel, specialista za inozemsko prosveto v federalnem prosvetnem uradu, na podlagi nedavno dovršene raziskave na tem polju. Očividno je torej, da je treba še veliko dela, predno se iztrebi nepismenost s sveta.

Število nepismenih na svetu, znaša približno 850 milijonov ljudi in skoraj polovica teh živi v Aziji. Afrika je druga na vrsti, kjer živi 83 milijonov ljudi, ki nimajo niti začetnih pojmov o kaki prosveti. Severna Amerika je zadnja na vrsti izmed vseh kontinentov, s 4.300.000 nepismenih.

Pokrajina najmanjše nepismenosti je v zapadni Evropi, in večinoma ob obalah Severnega in Baltičkega morja. Dansko, Norveško, Švedsko in Švica se ponašajo, da nimajo nikakih nepismencev ali prav malo. Vse te štiri dežele imajo dobre šolstvo in ne le zakon, ampak tudi javno mnenje podpira šolsko obveznost. Poleg tega te dežele nimajo skoraj nikakega priseljavanja in imajo že dolgo ustaljene vladne ustanove, ki so že zdavnaj začele sistematično borbo proti nepismenosti. Vsled tega je njih odstotek nepismenosti brezdvomno pod 2%, kar pomenja skoraj nič nepismenosti.

Združene države so sicer edina dežela z nad 100 milijoni prebivalcev, ki ima nepismenostni odstotek pod 10%, ali merilo za nepismenost tukaj ni tako natančno, kakor v nekaterih evropskih ali celo azijskih deželah.

V Indiji na primer se zahteva za izkušnjo o pismenosti, da mora človek znati pisati kratko pismo prijatelju in čitati njegov odgovor. V Združenih Državah pa se pri ljudskem štetju le vprašuje, da-li zna čitati in pisati. To seveda znižuje odstotek nepismenosti, kajti mnogo ljudi je sram, da so nepismeni, pa dajejo lažnjiv odgovor.

SKUPNA DEKLAMACIJA NA TEATRSKIH DESKAH

O NOVI PANOGI GLEDALIŠKE UMETNOSTI

Piše M. K., Ljubljana.

Že v nekem svojem prejšnjem dopisu v Proletarcu sem opozoril na novo gledališko umetnost, ki se je razvila šele po vojni do svojega viška in ki jo imenujemo "kolektivna deklamacija", ali "recitacijski zbor", in ki ji pravijo Nemci "Sprechchor", govorilni zbor. Razen Rusije, odkoder je izšla ta umetnost, je zdaj že visoko razvita zlasti v Nemčiji, potem v Avstriji, Franciji. Pri nas v Sloveniji je bilo le par manjših recitacijskih zborovskih prirediteljev na odrih socialističnih kulturnih organizacij v Ljubljani, Zagorju in Hrastniku.

Kaj je recitacijski zbor? Znanost je, da je najfinejši instrument pač človeško grlo, ki premore dati svojemu glasu toliko različnih in lepih nians ne le kadar govorimo, marveč tudi v navadnem govoru, kakor le malokateri ali sploh nobeden instrument, umetno narajeno godalo. Znano je, koliko simpatij uživa človek, ki — kakor pravijo — "zna govoriti", koliko naklonjenosti si pridobi prav s svojim instrumentom v grlu. Zakaj človeško grlo je glasbilo, je jezik človeške duše, ki že podzvestno spričo razpoloženja izraža s svojimi niansami razna čustva. Če si jezen, sikaš glasovi iz tebe, in treba je človeka le slišati govoriti, da uganče, ali je dobre ali pa slabe volje. Poleg tega je tudi dejstvo, da je človeški jezik, besede same, veren izraz vsebine svoje. Saj je značilno n. pr. da imajo poedine besede v raznih jezikih po en glas, osnovni glas isti. Luč je n. pr. vsekakor nekaj — svetlega, mehkega, pa je zato v besedi tudi mehki l — luč. In v drugih jezikih ima ista beseda enako ohranjen ta mehki l. N. pr. slovensko luč, nemško Licht, francosko lumiere; v besedi moj je glas m osnoven glas, saj otrok, ki še ne zna govoriti besed, m-m-m-m-m, kedar hoče povedati, da je nekaj njegovega. V drugih jezikih je tudi ta m temeljni glas: francosko mon, nemško mein, italijansko mio, angleško mine. V nikalnih besedah je v vseh jezikih osnovni glas n (ne, non, niente, nicht, niet, no, i. t. d.).

Besede človeškega jezika torej naravnost ilustrirajo svoj pojem, živa izraznost je v njih. In če jim človek s svojim glasom doda še potrebni ton, potrebno nianso, višino, jakost, tempo itd. — kje je najti večje umetnosti.

Recitacijski zbor temelji na teh nespornih, naravnih dejstvih. On je prvi šel na delo, da človeško govornice predstavi ljudem v vsej njeni lepoti.

O človeku, ki ima dober glas, ki zmore vzorno prednašati jezik, ozirajoč se na višino, jakost, tempo in ton svojega glasu, kakor ga zahteva prednašani komad, o takem človeku pravimo, da je dober deklamator. Ta dober deklamator pa prav lahko kljub vsemu temu propade, kadar mu je n. pr. potreba deklamirati recimo pesem, ki izraža čustvo ali gibanje množice, skupine in ne enega posameznika. Župančičeve "Kovaške" n. pr. ne bi mogel podati dovršeno solist, en sam deklamator. Pri zaključnih verzih vsaj (zato bomo mi kovači kovali, trdo kovali, tenko poslušali...) da plane kladivar, kladivar silni iz nas! — bi bil efekt oslabljen še tako močnemu deklamatorju. Zakaj tu govori množica, stotine in tisoči so se zgrnili v ene besede pesnika, v iste besede, a ne v isti glas. Če bi to pesnitev deklamirali mnogi, kadar bi sto delavskih grl prisegalo krepko: "Zato bomo mi kovači kovali..." in bi potem nalahno prislunili: "tenko poslušali!" in se h koncu spet zarotili: "da vstane, plane kladivar, kladivar silni iz nas!" — bi bil uspeh mnogo večji in to bi bila edina prava interpretacija take pesmi množice.

To pa je tista kolektivna deklamacija, ki jo goje tako zvani recitacijski zbori. Recitacijski zbor ali kolektivna deklamacija je torej glasovno izražanje lirike, opake ali tudi dramske pesnitve s pomočjo cellega zbora deklamatorjev.

Kdo je začetnik recitacijskega zbora?

Vlada mnenje, da je to le prepoved zbora, kakor ga je poznal stari grški teater. Deloma morda je tako, v bistvu pa je to povsem nova tvorba. Grški zbor je pel in ne deklamiral, a če je že moral govoriti, je to storil solist, poedinec. Obadva imata skupno le kolektivnost, a manjkala je grškemu zboru značilnost, ki jo ima rec. zbor: soglasno spajanje besed, glasba v govorjenih besedami. Rec. zbor v sedanji obliki je začel gojiti Rus Vasilij Konstantinovič Serjožnikov. Domovina rec. zbora je torej v domovini igralske umetnosti sploh, v Rusiji. Serjožnikov se je dolgo časa med vojno in še pred vojno preživljal kot deklamator, zvesto je študiral jezik in njegovo muziko ter je osnoval celo Prvi moskovski inštitut dikeije in deklamacije. Ta je spoznal, da zamore le kolektivna deklamacija dati pravega izraza pesnitvam, kjer nastopajo množice ali kjer je razgibanost pesnitve tako močna, da je en sam deklamator ne zmore. Prvi poizkus je bila kolektivna deklamacija Fetove pesmi "Pomlad". Zanimalo ga je, podati pesem s raznimi glasovi, zato je sestavil zbor iz moških in ženskih glasov, ki jih je razdelil po njihovih višinah v base, baritone, tenoriste, alte, soprane. Ta podelitev ni tako mišljena kot pri pevskem zboru. Gre za to, da na nakazanih mestih prevzame vodilno noto nizki glas (bariton in bas in alt), a kadar je potreba, da prevzame vodilno noto višji glas, ki zveni nežneje (sopran, tenor). Pesem "Pomlad" opisuje n. pr. živahne potočke, ki so se sprostiti zimskega ledu in hite v dolino, veselo žuboreč, in riše v verzih silne reke, ki mogočno valove po strugi. O potočkih naj recitirajo predvsem sopranski in tenorski glasovi, ki so bolj živi, skakljajoči, kjer pa pesem govori o mogočnih rekah, naj prevzame vodstvo deklamacije bas in bariton, kar bo izražalo nekaj mogočnega, silnega. Tako so se v vsej pesmi menjavali glasovi, vodilni glasovi, bariton s svojo temno barvo prekrije tenorske in sopranske glasove, dokler spet ti s svojo višino ne zmagajo. A ko pride konec pesmi: "Eto — vsjo Vesna!" (To je — pomlad!), tedaj je prvič zažuborel ves zbor z vsemi svojimi glasovi v prelepi simfoniji, godbi pomladi. S tem je rec. zbor v Rusiji zmagal in Serjožnikov je kmalu po vojni osnoval cel svoj teater za recitiranje, tako zvani "Serjožnikov teater čteca" (teater čitatelj—deklamatorjev).

Kako izvajati kolektivno recitiranje? Za izvajanje kolektivne deklamacije je potreben močan zbor, ki šteje lahko od 20, 30 do 100 ali več deklamatorjev. Vodja — dirigent mora biti človek, ki ima zmisel za deklamacijo, interpretiranje s pomočjo zbora in ki ima ljubezen in sposobnost za to delo. Določiti mora mesta v pesmi, ki jih bodo govorili moški ali ženski glasovi, določiti verze, ki jih naj govori en sam deklamator (solist, ki pa le redko nastopa), določiti verze, ki jih bodo govorili vsi glasovi hkrati, naučiti deklamatorje hitrosti, jakosti, poudarka posameznih glasov, stavkovnih akcentov, naraščanje in padanje — skratka deklamacija vso muziko prednašanja. Iz vsakega sodelujočega mora umeti izgovoriti vse možne nianse, iz vsakega sodelujočega napraviti dobrega deklamatorja.

Eno je treba posebno paziti, na soglasje glasov, na enako podajanje posameznih vokalov (samoglasnikov), ki so zlasti v slovensčini važni. Nikjer nobeden jezik ni tako fin v vokalih kot slovenski. Imamo razne e, razne o, razne a i. t. d. (e v besedi cerkev se izgovarja zelo ozko, skoro kot i — cirkev —, dočim je v besedi žena širok, o v voda je širok, v besedi bom ozek in kratak i. t. d. — Na to je treba v našem jeziku še posebej paziti.

Zbor je bil sprva nepremičen, le obraz je igral, kolikor je pač potreba. Ta ruski Serjožnikov način je bil svoje vrste. Ko so ga prevzele nemške kulturne organizacije, nemška delavska diletant-ska združenja, so ga spreminjali po svoje. Ta način kolektivne deklamacije odgovarja namreč delavskemu gibanju in zato je postala kolektivna deklamacija predvsem umetnost delavskega razreda, ki želi po socializmu, kolektivnosti.

V svojem nadaljnjem razvoju v Nemčiji, Avstriji, Franciji in na ruskih delavskih odrih so iz recitacijskega zbora napravili recitacijsko-gibalni zbor, kesneje so združili še petje z zborovsko deklamacijo, ritmične vaje i. t. d. Zdaj je v Nemčiji že mnogo odrov, ki se bavijo izključno s to panogo, ter njihove prireditve zelo uspevajo. Ti nastopi so sedaj združenje glasbe, deklamacije zbora, petja, gibanja, ritmičnih plesov, insecenacije, režije i. t. d. Recitacijski zbor se je izpopolnil.

Važnost rec. zbora. — Načelo rec. zbora je: kolektivizem. Množica govori množicam. Med seboj in gledalec faktično ni več program. Vsi se čutijo zlit v eno: množica. Zlasti ker mora nastopati rec. zbor na ulici ali v dvorani, na odru ali na travniku. Serjožnikov je organiziral slično deklamacijo na največjem moskovskem trgu, on sam je bil glavni režiser in dirigent, imel pa je še polno nižjih dirigentov, ki so imeli voditi posamezne skupine.

Lunačarski je dejal o rec. zboru: "V izobrazbi bodočega državljanja, ki bo več mislil o vseh, o celoti kot o samem sebi, bo kolektivna deklamacija silno velike važnosti: ona ne trpi egoizma in sili voljo posameznika v soglasje z voljo vseh ostalih sočelnjokih." — Tudi ni gol slučaj, da je rec. zbor nastal v Rusiji za časa revolucije, v silnem kolektivnem gibanju. In da je nastal baš v Rusiji, je poleg tega vzrok tudi čut kolektivizma ruskega plemena: o tem pričajo vsake zadruge, delavski in vojaški krožki in drobne stvari kakor: v teatru ploskajo Rusi složno v taktu, udar na udar, kot bi jim kdo dirigiral; če morajo pozimi stati v mrazu na shodu, in morajo cepetati z nogami, delajo to hkrati, v taktu.

Iz Rusije je prišel rec. zbor v Nemčijo, kjer se je potem dalje razvijal kot orožje za širjenje proletarske kulture. Šli so sicer iz čiste od Rusov zasnovane poti vstran, a ne v nikako škodo. Zdaj je to gibanje v Nemčiji in Avstriji močno, vodje rec. zborov imajo vsako leto svoje kongrese in polagajo nove poti in nova načela kolektivne deklamacije.

Slovenec, ki je menda rojen glumec, bo tudi v tej panogi ustvaril svoje zmore. Da ni pri nas tako tvegano s snovjo recitacij, kakor jih zahtevajo taki zbori in jih pri nas oblast brčkone ne bi pustila, imeli bi gotovo že svoje močne rec. zmore, ki bi segali nad povprečnostjo.

Vi tam onstran oceana, poizkusite na svojih deskah s kolektivno deklamacijo. Težko se vam morda zdi to? Ni. Začnite z manjšimi stvarmi, vzemite posamezne pesmi in jih skušajte v rec. zboru prednašati. Kesneje se polotite večjih stvari, pesnitev, pisanih nalašč za take zборе in kakor sta bila dva lažja priročna v lanskem letniku ljubljanske revije "Pod lipo". V tem dopisu sem vam le opisal načelo rec. zbora in način prednašanja. Za majsko številko "Proletarca" pa bo pisec teh vrst napisal lažjo pesnitev za rec. zbor, ki ji bo dodal tudi točna navodila za uprizoritev, na kar vse naše rojake, ki se tudi onstran oceana pehajo po deskah, ki pomenijo svet, opozarjamo.

Diskuzija v klubu na North Side v Chicagu

Chicago, Ill. — V nedeljo 12. januarja ob 2.30 popoldne bo v prostorih socialistične organizacije št. 20 na 2250 Clybourn Ave. diskuzija o temi: Kakšni so vzroki, radi katerih se je pojavil socialistični pokret? Referant bo Mirko Ladevich. A. B.

Odbor kluba št. 37 JSZ.

Milwaukee, Wis. — V odboru kluba št. 37 JSZ. za leto 1930 so: Fr. Perko, tajnik-blagajnik; J. Rozich, organizator; Albert Hrašt, zapisnikar; Fr. Zaje in Fr. Novak, nadzornika. Seje kluba se vrše vsak drugi četrtek v mesecu.

A. C. W. banka zvišala obrestno mero

Amalgamated banka v New Yorku, ki jo lastujejo delavci unije A. C. W. of A., je s 1. januarjem zvišala obrestno mero na 4 3/4% letno. Pripisuje jih k vlogam vsakega četrta leta.

KLUB ŠT. 45, J. S. Z. WAUKEGAN, ILL. v nedeljo 12. jan. v Slov. Nar. Domu

"MRAK"

drama v 3 dejanjih
Spisal Branislav Gj. Nušić.

Vprizori Dramski odsek kluba št. 1 iz Chicaga

OSOBE V IGRI:

Ilija Vujin, mal posestnik..... Peter Bernik
Jekica Vujin, njegova hči iz prvega zakona..... Alice Artach
Marta Vujin, preje poročena Stanić, njegova druga žena..... Frances Vider
Vasilij Stanić, njen sin iz prvega zakona..... Andrew Miško
Rada Stanić, njegova žena..... Anna Hrihar
Vojak..... Anton Andres
Kraj: Mala podoželska vas. — Nekaj mesecev po vojni.

Igrovodja: Peter Bernik.

V igri sodeluje pevski odsek Slov. Nar. Čitalnice, Waukegan, Ill.

Pričetek ob 3. popoldne.

Vstopnina 50c.

Samo k plesu zvečer 35c.

Po igri prosta zabava in ples v spodnji dvorani.

Igralci dramskega odseka kluba št. 1 JSZ. iz Chicaga so z vprizoritvijo drame "Mrak" želi velike uspehe na domačem odru kakor tudi na milvauskem. Vabimo rojake iz obeh, kakor tudi iz bližnjih naselbin, da se te priredbe udeležijo v obilnem številu. Nikomur ne bo žal! Postrežba na zabavi bo prvovrstna.

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE — ZA LETO 1930

razpošilja
naročnikom v
Ameriki
knjigarna
"Proletarca"

VSE ŠTIRI \$1.00 KNJIGE

in 10c za pošiljalne stroške, skupaj \$1.10

Pošljite naročilo takoj!

Knjige "Cankarjeve družbe" za l. 1930 so sledeče: 1.) Kolar; 2.) Daj nam danes naš vsakdanji kruh, povest, spisal Angelo Cerkevnik; 3.) "Kako je nastalo današnje delavstvo in njegovo delavsko gibanje" (dr. Dragotin Lončar) ter "Prebivalstvo in gospodarstvo Slovenije" (Filip Uratnik); 4.) "Mož z brazgotino" (Jack London, poslovenil Tone Seliškar).

"Cankarjeva družba" je živ spomenik, ki nadaljuje Cankarjevo delo. Širite njene knjige!

NAROČITE

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

LETNIK 1930

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenščini, Hrvaščini, Slovaščini, Češčini, Poljskem, kakor tudi v Angleščini in Nemščini jeziku.
Najla posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

ZADRUŽNA BANKA

Ljubljana, Jugoslavija,

V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13, BLIZU GLAVNEGA KOLODVORJA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar za hranilne vloge ali za tekoči račun proti najboljšemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošiljk iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih zadevah hitro in po ceni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakaže na račun Zadržne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadržna banka o tem obvesti in naroči izplačilo. Naš upravni zastopnik za Ameriko je Joseph Menton, 15824 Normandy Ave., Detroit, Mich. Obračajte se nanj.

Obračajte se v vseh bančnih poslih za stari kraj na Zadržno banko v Ljubljani.

Oglašajte priredbe podpornih društev, klubov J. S. Z. in kulturnih ter vseh drugih naprednih organizacij v

"PROLETARCU"

Fascios in the Dark

Mussolini's loyal bands in this country made the first page two weeks ago with the announcement that the Fascisti League of North America has disbanded. Count di Revel, Mussolini's agent who travels between Rome and New York in the job of taking care of Mussolini's American "colonies," presided at the festivities.

Frankly we do not believe that these bands have dissolved. It is inconceivable that these unscrupulous fanatics will be content as inactive supporters of the slave-driver of Rome. It is probable that the Fascios will work under cover, still guided by di Revel who in turn will continue to get orders from Mussolini. They can no longer stand the glare of the spotlight which has revealed them for what they are and they will work in the shadows in the future.

Moreover, there is another phase of this dirty thing that is reprehensible. Mussolini's Ambassador, de Martino, is the only official representative of a government that has consistently carried on propaganda in the United States. On every occasion where he has appeared at public meetings he has had the effrontery to glorify Fascism and the foul regime of his master.

No other representative of a foreign government does this in the United States. The French, British, Austrian and other representatives observe the customary proprieties in this matter but de Martino speaks as a Fascist propagandist, not as the representative of a nation. By what right does he continue to violate the diplomatic proprieties that go with his official status at Washington?

We do not know. He appears to have an extra-legal status. So long as this continues there is need of an explanation by the Hoover Administration. (New Leader.)

A Party Job in 1930

With the new year on its way the Socialist Party, its members and sympathizers are summoned to a task as important as the financial drive made during the old year. This is the job extending over twelve months to add 30,000 new members to the roll. This appears to be an ambitious program and it is, but it can be realized by thorough organization and devoted effort.

As this is written news arrives of the first results of a similar membership drive being waged by the Social Democratic Party in Germany to increase the dues-paying membership to one million. Late reports indicate that this ambition has been realized. In one week of last October the party added more than 75,000 new members. Last July the German Party had 957,000 members compared with 867,000 in the previous January.

The Germans are the best organizers in the world and they had a powerful party long before Socialists were well organized in other nations. Americans have been more individualistic and have suffered as a result, but the great organizations of capital and finance are teaching the necessity of combination of the masses for their common interests. Individualism in this country has its last refuge in the empty heads of politicians and Babbitts who find it difficult to think.

This drive for members comes at a time when economic changes are vivid and when local elections show a marked increase in the Socialist vote. The parties of capitalism have also sunk to their lowest level. Let the croaker and pessimist step aside. Earnest men and women will do this job. Let us recruit 30,000 new members in the 1930.

Some Americans Need Americanization

"No immigrant needs to be Americanized today more than the descendants of those who came over on the Mayflower," says Joseph K. Hart, professor of education, University of Wisconsin.

Not all of the descendants of those who came over on the Mayflower are jingoists and militarists, but the quotation applies to all too many of them. There seems to be a tendency on the part of some of the descendants of the "fathers," especially the revolutionary fathers, to be crass conservatives and to stand against everything progressive. Particularly do they stand against all progress in the way of abolishing war and militarism.

It happens that some of those who are the keenest to "Americanize" the immigrants are themselves the very ones who are in the greatest need of Americanization.

WALL STREET'S POSITION

Wall Street is in the position of the showman who, when exhibiting a "happy family" of mixed animals in a big cage, was asked by a nice lady whether the occupants were always so amiable in their attitude toward each other and replied: "Usually, ma'am, though sometimes we have to renew the lamb."—The Churchman.

Shady stock salesman who looks through the obituaries in the newspapers to get widow's names for prospects.

COXEY'S ARMY

By ART SHIELDS

Who has not heard of Coxe's army that dramatized the unemployment of '94 as its ragged troops marched to Washington? But how many know that the outfit the Massillon quarry owner led from eastern Ohio to the capital city jailhouse was only one of many marching groups embracing thousands of men between coast and coast?

Prof. Donald L. McMurtry of Lafayette College revives this interesting chapter of labor history in a book that appears in the present employment depression. Reading it I found the stories of the western armies more stirring than Coxe's own. After all, the Coxe march of a hundred "industrialists" and 48 reporters was a little affair compared to the epic journeyings of Kelly's and Fry's armies from California, with about a thousand men in each, and the Puget Sound and Butte armies that commanded trains as they went along.

Frontier Daring.

There was a frontier daring to the western labor demonstrators. Coxe let his soldiers hike while he sat in a phaeton. But the westerners insisted on riding, even though side-door pullmans were the best to be had. When the St. Paul road wouldn't furnish a train the Butte boys, 500 strong, helped themselves to an engine from a roundhouse, coupled it to a train and ran it themselves. How those western armies "speeded!" Fry's army left Los Angeles March 20 and was in St. Louis by April 3, despite a sidetracking of their train in the desert and various encounters with the law.

Sometimes the law was with the workers in those days. There was a farmer-labor party, the Populist, in control of some important state offices and other labor sympathizers among executives and legislators. We find Governor Waite of Colorado inviting Kelly's army to visit his state and Governor Hogg of Texas defending Fry's army from the Southern Pacific railroad, which he denounced as an enemy of the state.

The youthful American Federation was friendly to the dramatic petitions and the waning Knights of Labor even more so. Labor councils, assemblies and Populist locals entertained the marchers as they went along, and the men needed it. They were often cold and hungry in between.

Coxe expected great things from congress and he got 20 days in jail. His march, however, was a splendid advertising success that drove the gravity of unemployment home to millions of people.

It's too bad McMurtry leaned so heavily on newspaper files and apparently failed to interview any of the surviving marchers except Coxe and a Wisconsin workman. What treasury of keen memory he missed in Col. George Speed of Kelly's army whom he could easily have located through old-time radicals. A query for Coxe veterans in the labor press should have brought rich response.

Believed Newspapers.

Nor can the author be readily forgiven for his blind acceptance of the Pittsburgh Post's version of the Connellsville coke field strike which was going on while Coxe was marching

through the steel city. Such rot as this, "thousands of lawless strikers, most of them foreigners, marching from place to place and creating a reign of terror" would please the heirs of Henry Frick then crushing the miners' union, but it ill fits with the stories that old coke men told me of the massacres of their fellow workers by company gunmen.

If Prof. McMurtry will read the Interchurch World expose of Pittsburgh newspaper reporting he will believe less. Meanwhile there are some good things in the book and the discerning reader will separate the wheat from the chaff.

Coxe's Army, by Donald L. McMurtry; Little, Brown & Co., \$2.50.

HAITI.

What has happened in Haiti is not accidental; it is the inevitable consequence of our imperialism. The immediate occasion of local or general revolt is less important than recognition of this fact. Doubtless our government has brought enough force to bear again to quell or overawe the island, but that is no solution. President Hoover's proposed commission may find one; he does well to propose it and it should certainly be sent. But it will do no good if, like the congressional committee in the Harding administration, it is a whitewashing affair anxious to justify imperialism instead of substituting for it friendly help to a self-governing Haiti. It is and long has been clear that American marines are no constructive cure for Haiti's backwardness. Moreover, our racial prejudice makes us a peculiarly unfit guide for a Negro people.

Let the Public Do It

The superintendent of fire insurance in Washington, D. C., calls attention to the enormous profit of the insurance companies. Last year the people of Washington paid the insurance companies \$23,867,181 in fees and received back in losses but \$7,131,220, or about 30 per cent. In other words, the insurance companies charged two dollars for every dollar they insured!

The same thing goes on all over the country and all attempts to regulate the insurance companies fail because the companies have too much money.

Of course, the government could end this by going into the insurance business and furnishing fire protection to the people at cost. But, of course, that would be Socialism—and that would never, never do! Dear me!—Humanity.

THE MAN WHO KNEW

An engineer, while explaining the operation of a machine in a factory got so annoyed at the interruptions of a certain man that he refused to continue and walked away.

"Who is the fellow who pretends to know more than I do about that instrument?" he asked another man. "Oh, he's the man who invented it!" was the answer.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

Right here and now it can be said that we haven't seen such a happy crowd as was assembled New Year's Eve at the Lawndale Masonic Temple for many, many years. Old-timers, some having kept in hiding for the past ten years, were out. Happiness shone from their very faces and, similarly enough, their voices expressed the reproach to older times. The closing hours meant little. The people were out to celebrate the coming of the New Year, and it mattered not the lateness on the face of the clock. Music was agreeable to the old, as well as the young. Refreshments were all the folks expected, and that had a tendency to produce the ultimate effect, a happy, jolly crowd.

On Wednesday evening, January 22, Pioneer Lodge No. 559, S. N. P. J., will have the Supreme Board members of their organization as their guests at a luncheon. A program will begin at eight o'clock and immediately following the program, our well known Revere Harmony Kings, composed of nine men, will play. We invite Chicagoans to acquaint themselves with the members of the Supreme Board. Also to listen and dance to a good orchestra again. Tickets are selling at 50 cents.

"At this moment you are on the point of doing something that will put a brand upon your conscience for the balance of your career. And at this moment you are confronted with the realization that you are robbing your daughter's life. You see her before you, desperate—frantic with shame and grief. And you have to make up your mind, either to drive her from you, heartbroken, or else to turn your face from these evils, and take up a new way of life." Laura had her father pretty well landed, but Boss Grimes intervened and took him into the front lines so that he could smell the powder smoke. The result was that Laura deserted him. This is only another tense episode of "The Machine," which is being prepared for presentation on Saturday, January 26, at the C. S. P. S. Hall.

Is there any reason why our Socialist Club couldn't have twice its present membership? It would seem easy enough to increase its roster enormously if the members were willing to help. The only way you can secure new members is by asking. They seldom come of their own accord. Increase and enlarge our

PREVENTION

Over 80 per cent of delinquents who receive good probation care never come into court again. The National Probation Assn. is authority for that statement.

If fairly sympathetic understanding of youthful offenders can bring about such good results even under present conditions, the crime problem could be solved altogether by removing slums, poverty and the other vicious conditions that go with capitalism. Instead of redeeming young folks after they go in for crime, they would be prevented from going in. Under a reasonable system they simply never would think of doing so.

Two Hundred Thousand Dollar Scandal!

Two hundred thousand dollars on court deal! Grimes! What is it all about? Laura can't seem to understand, as she finds a voucher made to Boss Grimes, with her father's signature on it. Why and for what was this payment made?

Who is Boss Grimes? Jack Bullen, a young college student, tells us, "Every time I see a picture of that bulldog face, it seems to me as if I were confronting all the horrors that I've ever fought in my life." What a terrible being he must be.

Boss Grimes is a powerful political leader, and a business ally of Mr. Jim Hegan, the rich traction king. With the help of Grimes, Hegan puts over a big business deal through the court in Hegan's favor. Jack Bullen, a socialist, and Allen Montague, a young lawyer from the South, got wise to this dirty work, and with the aid of Jack's college chum they got the evidence and are going to expose them to the public.

Will this stop them from going through with the deal? Will Laura win her fight against Boss Grimes, who is responsible for the vice, graft and corruption for which the poor people pay? Will she win against

club and make it even more powerful on the educational field.

The executive committee of our Federation met and discussed ways and means for the next convention. Many important reports will be made if it will be able to carry out our agenda. This is 1930—a membership drive year—Proletaire's 25th anniversary—convention! We have a mighty program before us. It is for us to realize our aim. Everyone to work! Duty calls you!

Cook county is being reorganized under Frank Manning. Club No. 1 has chosen five good representatives to assist in the reorganization. The Socialist party on the whole gained more members in 1929 than during the entire period of six previous years combined. There has been a revival to socialism. There is a possibility of a decent labor party. We must build our clubs, our Federation for this all will tend to bring the party to the front.

Working conditions haven't improved as yet. However, a survey of the Dodge reports show that there will be an increase in building and construction of homes and institutions for 1930 approximating some 15 per cent over 1929. This means that there will be more work for the building trades, and the furnishing. With that will, most naturally, go other industries, as people obtain more money to purchase their needs. People live without many things when their funds are short.

The January issue of the Labor Age, a monthly publication, has just reached us. In it we find represented many prominent labor men. It covers a wide field and purports to give remedies for many ailments. Labor Age is a valuable magazine. We highly recommend it to our readers.

What kind of a game is that? What tricks are the politicians up to now in Chicago? Reputed as the greatest center of crime, the budget has been sliced to reduce the police force and the fire fighters. Millions of dollars are wasted annually in our great city. Money has been lavishly spent. At several of the past elections bond issues have been defeated because that privilege has been abused. It looks very much like the politicians will seek assistance from the legislators to float a bond issue.

New Naturalization Regulations.

A second printing of the new edition of the Foreign Language Information Service's pamphlet "How to Become a Citizen of the United States" is now available. This edition contains the important changes in the naturalization law which went into effect July 1 of this year. Copies are 25 cents each, with reduced rates for larger orders.

Write to Foreign Language Information Service, 222 Fourth Ave., New York City.

ONE-SIDED.

Hannah—Marriage is a matter of give and take.
Joe—You said it. I give you all I can spare and you take the rest.—Pathfinder.

Industry's Influence Over Politics is Recognized

The news that Premier MacDonald is to attempt to set up an "economic general staff" to advise the government on industrial matters brings to mind the establishment of the National Economic Council in Germany by the Socialists. Article 165 of the German constitution recognizes the right of the workers to organize and commands the employers to deal with these organizations.

It says, "In order to safeguard the collective economic interests of the employees as against those of the employer . . . works councils are to be organized in all establishments having not less than 20 employees." In addition it gives the works councils the right to elect one or two delegates to the board of directors of the firm for which they are working. The books of the firm must be open to the inspection of the workers.

The unions have accommodated themselves to this arrangement, organized the workers' councils themselves, and have more power over the destinies of the workers than unions in any other country. In each district is an economic council, composed of the workers, the employers, and representatives of the consumers and professional groups.

Nationally the same sort of assembly acts on all bills of fundamental importance on social and economic questions. It may initiate bills of its own and defend them before the Reichstag if the government is not favorable. It is a practical recognition of the inter-relation of politics and economics.

Although the British Labor party has not power enough to put over such a drastic measure as the German Socialists were able to effect, it is thought that MacDonald's move means an attempt to put the same principle into practice on a smaller scale.

Unemployment Census

Congress has authorized a 1930 census of unemployment. This is indeed gratifying. The statistics which are to be obtained will undoubtedly give the United States more accurate and more complete information upon unemployment conditions than it has hitherto possessed. Hitherto other countries, which have national employment exchanges, have been far in advance of the United States in this regard.

And while congratulating ourselves upon the coming census, we must recognize that the large expense incident to it is made necessary by the lack of such an unemployment service. It is to be hoped that before the census of 1940 is taken, a repetition of the census of unemployment will be made less necessary as a result of our having an adequate national system of employment bureaus.

Now that congress has authorized the unemployment census, great care must be taken to see that the information obtained by the enumerators shall be of the greatest possible value. The preparations of the schedule is now in progress and many experts have been assisting in the work.

One important aspect of the unemployment situation is what has been termed "unemployment within employment." This part-time employment cannot be uncovered by a schedule which uses a day as its unit of time. The census questionnaire should be worded so as to disclose the amount of employment the worker has had during the week immediately preceding the date upon which the census is taken. Only so can the real extent of unemployment be revealed. —American Labor Legislation Review.

Political Prospects of British Labor

The newspapers are beginning to speak of the growing possibility that the British Tories and the slippery Lloyd George will unite to overthrow the minority Labor government in England, perhaps by Easter time. We have every reason to hope that the Labor government will hold office until the naval conference has completed its work, for it would be difficult for the most optimistic pacifist to have much confidence in Winston Churchill or David Lloyd George. Of course, we hope that the British Labor government will hold office indefinitely. But never at the price of doing nothing. Far better that Labor should lose office fighting for its own program than stay in office at the price of surrendering it. There are worse things to fear than a general election.

South Carolina

The municipal water and light plants of the little city of Camden, S. C., cleared over \$40,000. They paid over \$12,000 for extension and improvements; set aside the proper amounts for sinking funds and then turned over \$20,000 to the city treasury. This last obviated the necessity of raising the tax levy.

In the last 10 years the water and light plants have paid for at least \$75,000 in improvements and extensions, it is said. It is now proposed to add approximately 10 per cent extensions to the water system, all to be paid for out of the earnings of the system.—Public Ownership.

Press Favorable to Big Business

That commercial newspapers color their news to favor big business interests is the opinion of 83 per cent of students at New York University, according to a survey reported in the Union Teacher, organ of the New York Teachers' Union.

Eighty per cent of the students believed that poverty is not due to laziness or lack of ability, but to lack of opportunity for workers to raise their economic status.

Seventy-nine per cent stated that law enforcement does not reach very rich men, because in the U. S. "you can't indict a million dollars."

Should Be Acquainted.

Tom—I have courted your daughter for 15 years.
Dad—Well, what do you want?
Tom—to marry her.
Dad—Well, I'll be darned. I thought you wanted a pension or something.